

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

1 וועדת עררים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) התשי"ט-1959 בפני כבוד השופט שי מזרחי, עוה"ד צפורה בלאושייך וד"ר מרדכי משיח.

מערער: פלוני

נגד

2 קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום משיב:

החלטה

רקע כללי:

- 1 המערער, יליד 1992 התגייס ביום 5.12.10 לשירות חובה בצה"ל בפרופיל 182. עבר טירונות
 2 בבסיס בה"ד 7 בצריפין. לאחר מכן עבר קורס מפעיל תקשוב רדיו בבה"ד 7 וסופח לגדוד
 3 קשר שם שירת כאחראי תקשורת.
 4 בתום הקורס (29.3.11) הוצב בסיס "נפח" ברמת הגולן וסופח לגדוד תומך לחימה של מערך
 5 השריון.
 6 ביום 17.7.13 שוחרר המערער משירות בגין סעיף נפשי.
 7 ביום 31.3.14 הגיש המערער בקשה להכרת זכות (מחלה) במסגרתה טען כי ההפרעה
 8 הסכיזופרנית ממנה סובל נגרמה לו עקב שירותו הצבאי. בין היתר ציין בתצהיר שצורף
 9 לבקשה, כי סבל מקשיי הסתגלות לתנאי השירות בבסיס בייחוד מפני שהבסיס היה מרוחק
 10 מביתו. כמו כן, היו לו קשיים מבחינה חברתית. כתוצאה מכך, היה שרוי בלחץ ומתח נפשי
 11 קשה. הופנה לקב"ן והיה תחת מעקב קבוע. חרף מצבו הנפשי נטען כי מפקדיו המשיכו ללחוץ
 12 ולאיים עליו בעונשים ואף הענישו אותו לא פעם. ספג יחס מזלזל, כשלטענתו אף אחד לא
 13 התייחס לתלונותיו.
 14 עוד טען בתצהירו כי באחד הימים בהם שמר בבסיס התקיים תרגיל שריון בבסיס אחר
 15 הסמוך לבסיסו ואחד הפגזים שנורה התפוצץ ממש בסמוך אליו. בשלב מסוים, בסמוך לאחר
 16 אותו אירוע חלה התדרדרות קשה במצבו הנפשי, התנתק מסביבתו, החל לאסוף דברים
 17 מהרחוב, אנשים החלו להעיר לו שהוא "אדם אחר" ושהוא עושה דברים הזויים. חרף
 18 האמור, המשיך לספוג יחס מזלזל ממפקדיו- מה שגרם להחרפה נוספת במצבו הנפשי עד
 19 אשר הוצע לו להתאשפז בבית חולים פסיכיאטרי ולבסוף שוחרר בגלל מצבו הנפשי.

¹ ר' מסמך 138 לתיק הרפואי, להלן: לת"ר. סעיפי הליקוי שצויינו שם- ללא הפרעות בנשימה ALLERGIC RHINITIS ; עמוד שדרה ; וריקוצלה או הידרוצלה ; עיניים ; ראייה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

3. בעקבות הגשת הבקשה להכרת זכות, המשיב הפנה את המערער לבדיקה אצל ד"ר רוזיצקי, מומחה בתחום הפסיכיאטריה, אשר קבע בחוות דעתו מיום 6.1.16 כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל המערער אינה קשורה לתנאי שירותו הצבאי.
- 4 המשיב דחה בקשת המערער בהחלטתו מיום 31.1.16, כדלקמן: "הנני להודיעך כי בקשתך נדחית, לאחר שהגתתי למסקנה, על בסיס החומר העובדתי והרפואי שעמד בפני, כי לא נמצאו הוכחות שהתקיימו בשירותך תנאי שירות או אירועים חריגים כמתואר על ידך. כמו כן, בקשתך נדחית לאחר שהגתתי למסקנה בהתבסס על חוות הדעת מיום 6.1.16, כי לא הוכח קשר סיבתי בין שירותך ובין מחלתך הנפשית".
- 9 מכאן, הערער לפנינו.

טענות הצדדים:

טענות המערער

4. ערב גיוסו לצה"ל לא סבל מכל בעיה נפשית, ולראיה הפרופיל הרפואי שנקבע לו לא כלל סעיפי ליקוי נפשיים.
5. חרף העובדה שהתגלתה בשלב מאוחר יותר כי ד"ר רוזיצקי טיפל במערער, על כל המשתמע מכך, בחר המשיב לדבוק בחוות דעתו של ד"ר רוזיצקי. אין ליתן משקל לחוות דעתו, וזאת גם משום שעדותו לפני הוועדה הייתה מגמתית. לעומת זאת, חוות הדעת מטעם המערער מבוססת ומנומקת כדין.
6. תנאי השהייה והשירות של המערער (אשר הוכחו כנדרש) בבסיס "נפח" היו קשים.
7. מעיון בתיק הרפואי עולה כי המערער לא נדרש לטיפול נפשי במהלך הטירונות ואף לא במהלך הקורס. רק בבסיס נפח, סימני המחלה הופיעו לראשונה, ובעטים הופנה לראשונה לקב"ן.

טענות המשיב

8. המחלה של המערער החלה בפרודרום שהתבטא עוד לפני השירות- מחשבות על מוות הופיעו עוד לפני השירות.
9. המערער לא הוכיח קיומו של אירוע ייחודי/ חריג, לא מבחינה אובייקטיבית ולא מבחינה סובייקטיבית.
10. למערער רקע תורשתי בתחום הנפשי- תורשה זו מהווה רקע גנטי וסיבתי מאחר שהוא גורם מתח אצל המערער.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

- 1 המערער סבל מתקיפות מיניות לפני שירותו ע"י שמש בית הכנסת בו נהג להתפלל, דבר
 2 שהוביל להתרחקותו מהדת ולמצוקה נפשית. כמו כן, עוד בצעירותו התקשה ביצירת קשרים
 3 חברתיים.
 4 שירותו הצבאי של המערער היה בתפקיד לא קרבי שלא כלל אירועים חריגים. האירועים
 5 שנטענו אינם מקיימים את היסוד האובייקטיבי ואת היסוד הסובייקטיבי לצורך קביעת
 6 קש"ס בין השירות למחלה.
 7 פרופ' טיאנו לא הוכיח כי המחלה פרצה בשירות וכן לא הוכיח שנגרמה עקב השירות.
 8 נפלו אי דיוקים רבים בעדותו בהשוואה לאמור בתצהירו. על כן, יש לקבוע כי גרסתו של
 9 המערער מופרכת.

חוות דעת פסיכיאטריות:

- 12 מטעם המשיב כאמור הוגשה חוות דעתו המייעצת של ד"ר רוזיצקי מיום 6.1.16, ואילו
 13 עיקריה:
 14 "מר ב' סבל ממצוקה נפשית טרם גיוסו לצה"ל ואף בסימוכין מוזכרת חשיבה אובדנית
 15 טרם הגיוס. מתוארים קשיים חברתיים בבית הספר וקושי ביצירת קשיים חברתיים.
 16 נראה כי קשיי ההשתלבות בבית הספר על רקע דתי, אירועים טראומטיים של תקיפה
 17 מינית רק החמירו תסמינים אילו וגרמו להחמרה אפשרית של פריצת המחלה בהמשך.
 18 ההפרעות הפסיכוטיות אשר מהוות בסיס ומאפיין חשוב של מחלת הסכיזופרניה ממנה
 19 סובל הופיעו במהלך השירות הצבאי הסדיר, אולם קדמו להן קשיי הסתגלות חברתיים כבר
 20 מתחילת השירות הצבאי, דבר המצביע על תהליך זחלני ומצוקה נפשית עוד טרם השירות
 21 אשר הקרינו גם על השירות הצבאי. מהלך השירות הצבאי היה בתפקיד עורפי שגרתי.
 22 תנאי השירות היו שגרתיים ורגילים. ע' לא סבל ולא עבר אירועים טראומטיים חריגים
 23 הקשורים לתנאי השירות או לפעילות מבצעית. לאור זאת, ניתן לקבוע בוודאות כי לתנאי
 24 השירות בצה"ל אין קשר לפרוץ מחלת הסכיזופרניה או להחמרתה.
 25 סיכום: מר ב' סובל ממחלת הסכיזופרניה, כיום מצבו יציב על רקע טיפול ומעקב סדירים.
 26 מהלך השירות הצבאי הסדיר היה שגרתי ורגיל ללא אירועים חריגים אשר עלולים היו
 27 להשפיע על פרוץ ומהלך המחלה; אין קשר בין השירות הצבאי הסדיר לפרוץ מחלת
 28 הסכיזופרניה ממנה סובל מר ב'"
 29 מטעם המערער הוגשה חוות דעתו של פרופ' טיאנו מיום 17.7.16, אשר ציין כי נוכח
 30 השתלשלות העניינים החל משנת 2013- המערער סובל מסכיזופרניה. הוסיף כי לא מצא
 31 תסמינים להתחזות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

1 לצורך הדיון בקשר הסיבתי בין השירות הצבאי לבין הופעת המחלה סקר המומחה את מהלך
2 חייו עד להתקף הפסיכוטי הראשון: "...עד לגיוסו לא דווחו תסמינים להפרעה רגשית, פרט
3 לקשיים חברתיים מסויימים. באשר לניסיון לייחס משמעות לשתי הפעמים בהן לטענתו
4 באותה עת שמש בית הכנסת נגע בו בישבנו, לא ניתן לראות, גם אם זה אכן קרה, כזרז
5 להופעתו של מצב פסיכוטי. באשר למחשבות על המוות, מדובר בקיומו של המארגן הרביעי,
6 כפי שתיארתי במאמרים בנושא זה בעבר, מחשבות המופיעות אצל מתבגרים רבים ללא
7 קשר עם אובדנות. מחשבות אלו הפכו להיות אופרטיביות רק במהלך שירותו הצבאי.
8 במרץ 2013 אובחנו קווים אישיותיים נרקיסיסטיים, ללא רמז לקיומה של פסיכוזה.
9 כחודשיים לאחר מכן, למרות הפרעות בתפקוד, עדיין נרשם בתיקו הצבאי הפסיכיאטרי
10 שאין עדות לחולי מז'ורי או מסוכנות. רק כחודש לאחר מכן הועלה לראשונה החשד למצב
11 פסיכוטי והוא מגיע לאשפוז כשלושה חודשים לאחר מכן במצב פסיכוטי ברור. במהלך
12 אשפוז ראשון זה (בספטמבר 2013) החייל שולל התעללות בעבר. מתחילת השירות קיימות
13 הפרעות הסתגלות בלתי ספציפיות, אולם תוך כדי תפקוד צבאי תקין. למעשה, רק לאחר
14 שעלה החייל לרמה וחווה, לדבריו, חוויה חבלתית במסגרת תרגול צבאי באש חיה ופגז נפל
15 לא רחוק ממנו, מתחיל תהליך ההתפרקות, המסתיים בהתקף פסיכוטי. אין מדובר בסוג
16 החוויות העובר אזרח מהשורה במהלך חייו האזרחיים וברור שמצב החרדה בו היה נתון
17 מאז עלייתו לרמה בצירוף עוצמת הדחק במהלך התרגיל הצבאי הוביל להתפרצות הדרגתית
18 של המחלה תוך מספר חודשים.
19 באשר למטען התורשתי, האב שולל קיומה של הפרעה דומה במשפחה ואף לא נמצאו ראיות
20 לתורשה במשפחה. אולם, גם אילו שני דורות קודם לכן חלה מישהו מסביבו במצב פסיכוטי,
21 הרי שהחייל נושא מטען גנטי מסוים, אשר על פי הספרות ב-10 השנים האחרונות, הדנה
22 בקשר בין מטען גנטי לבין התנאים הסביבתיים הנדרשים להתפרצות המחלה, דהיינו לבוא
23 לידי ביטוי של המטען הגנטי באופן קליני, ברור שהגורמים הסביבתיים הם הקובעים
24 באיזו מידה אכן המחלה תבוא לידי ביטוי. במקרה שלפנינו, החייל שנמצא במשך יותר
25 משנה במעקב קב"ן בגלל קשיים נפשיים, גם אם קיים אצלו מטען גנטי, הרי שמצב הדחק
26 משחק תפקיד חשוב בהתפרצות המחלה.
27 באשר לטענה שהתהליך הסכיזופרני מתקיים מעצם מהלכה הטבעי של מחלה, ללא
28 התייחסות לגורמים הסביבתיים, ברצוני לציין שהחייל היה במעקב מערכת בריאות הנפש
29 בצה"ל במשך תקופה ארוכה והאבחנות שהמערכת הצבאית הצליחו לאתר אצל החייל הינן
30 'הפרעת אישיות עם קווים נרקיסיסטיים, קשיי הסתגלות ודיסטימיה' ללא רמז
31 להתפרצותה של מחלת סכיזופרניה, ששונה במהותה מאבחנות אלו שניתנו לו. אני רואה
32 במערכת הצבאית כאחראית לאבחון של חייל כחולה במחלת הסכיזופרניה, אילו אכן היה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

1 זה המקרה, אם זה בטסט הפסיכולוגי שהמערכת ערכה לו ואם זה במהלך הפגישות שהיו
2 עם איש מקצוע במערכת הצבאית.
3 ולבסוף, אינני רואה אפשרות לדבר על החמרה, שהרי גם במערכת בריאות הנפש של הצבא
4 לא הזכר ולו במרומז, קיומו של תהליך אצל חייל המוכר למערכת במשך כשנתיים לפני
5 התפרצות המחלה.
6 באשר לחוות דעת שהוגשה בתיק זה, הריני דוחה את טיעוניו של הבודק וכן אציין
7 התעלמות מתצהירו של התובע, בו הוא מתעד תפקוד תקין עד לשירות, מצב הלחץ
8 המתמשך בו היה נתון במסגרת היחידה והאירוע החבלתי של הפגז שנפל לידו במהלך
9 התרגיל.
10 לסיכום: לאור האמור לעיל, הריני רואה קשר ישיר בין שירותו הצבאי של החייל, דהיינו,
11 התנאים בהם שירת, לבין התפרצות מחלת הסכיזופרניה. לדעתי, מחלה זו לא הייתה פורצת
12 אילולי שירותו הצבאי ולראיה, הנתונים כפי שצה"ל קבע למתגייס עם כניסתו לשירות".
13 מטעם המשיב הוגשה חוות דעת משלימה של ד"ר אהוד רוזיצקי מיום 23.1.17, כדלקמן: .17
14 "אני מסכים עם עמיתי פרופ' טיאנו לגבי האבחנה של מחלת הסכיזופרניה...עם זאת
15 איני מסכים עם קביעתו כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל מר ב' קשורה לשירותו
16 הצבאי...ע"פ הסימוכין סבתו סבלה ממחלת הסכיזופרניה. כמו כן צוין בסימוכין התאבדות
17 של דוד. יש לציין כי בסימוכין צוין כי האב סבל מבעית אלכוהול. בבדיקתי ע' ואביו
18 הכחישו כל זאת. יש לציין כי הקב"ן המטפל ציין כי האב צרך אלכוהול באופן חריג במהלך
19 שירותו הצבאי (של המערער)... פרופ' טיאנו התייחס לעניין הפסיכופתולוגיה
20 המשפחתית. נוכחות בן משפחה חולה בסכיזופרניה נוכחות הפרעות נפשיות במשפחה
21 מעלה סיכון לפרוץ מחלת הסכיזופרניה. לאור זאת, לא ניתן לבטל או להתעלם מהגורם
22 המשפחתי...יש להדגיש כי המרכיב הגנטי- משפחתי ותרומתו לפרוץ מחלת הסכיזופרניה
23 מוכרים בספרות הפסיכיאטרית ונקבעו במחקרים רבים, ביניהם מחקרי תאומים אשר
24 הראו סיכון מוגבר לפרוץ מחלת הסכיזופרניה בסך 50% בתאומים מונוזיגוטיים. במיוחד
25 נכון הדבר במקרה זה בו הופעת המחלה אצל גבר צעיר הינו מהלך אופייני ושכיח בכל
26 העולם.
27 מעבר לכך, נושא ההשפעה הסביבתית בעת פרוץ מחלת הסכיזופרניה הינו שנוי במחלוקת
28 ולא הוכח כי קיימת השפעה סביבתית ישירה על פרוץ מחלת הסכיזופרניה. במיוחד
29 במקרה בו קיימת עדות למצוקה נפשית והפרעות נפשיות עוד טרם שירותו הצבאי אין
30 אפשרות לקבוע כי השירות הצבאי תרם לפרוץ מחלת הסכיזופרניה..." (מצטט מתוך הספר
31 של KAPLAN & SADOCK).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

1 "עמיתי פרופ' טיאנו טוען כי עד לגיוסו לצה"ל לא דווחו תסמינים להפרעה רגשית...אני
2 סבור כי מר ב' סבל ממצוקה נפשית משמעותית עוד טרם שירותו הצבאי הסדיר. בבדיקתי
3 ציין כי בישיבה סבל מלחץ חברתי, תלמידים צחקו עליו והציקו לו, היה במספר פגישות
4 בודדות אצל יועץ בית ספר. בהיותו בגיל 16-17 שנה שמש בית הכנסת הטריד אותו מינית.
5 בבדיקתי ציין כי לאור המצוקה והחרדה בשל ההטרדה חש דחייה מבית הכנסת ולא הגיע
6 לבית הכנסת לתפילות. כמו כן, בבדיקתי ציין קשיים חברתיים בתקופת התיכון. במכתב
7 האשפוז מתל השומר מצוין 'תאר כי בסביבות גיל 10, 11 חל שינוי בו, מציין כי לפני כן
8 היה יותר חברותי ולאחר מכן הפסיק לתקשר עם אנשים ולשחק עימם'. אני סבור כי פרופ'
9 טיאנו לא נתן משקל מתאים לעניין ההטרדה המינית טרם השירות הצבאי והשפעתה על
10 התפתחות מחלת סכיזופרניה. יש לציין כי במעקב בריאות הנפש של צה"ל אירועים אלו
11 תוארו כ'אירועים טראומטיים של תקיפה מינית'. ניתן לראות במפגשים עם הקב"ן
12 שהאירועים האלה גרמו לו למצוקה משמעותית והוא חזר וסיפר עליהם במסגרת הטיפול
13 אצל הקב"ן. אני סבור כי אם בכלל סכיזופרניה נגרמת ישירות מלחץ סביבתי הרי
14 שלתקיפה מינית של נער מתבגר ע"י דמות סמכותית ומשמעותית ישנה השפעה
15 משמעותית על הופעת מצוקה נפשית ואפשרות של דחק סביבתי מתמשך אשר השפיעה
16 על בריאותו הנפשית...
17 מעבר לכך, ישנה עדות בסימוכין, למצוקה נפשית משמעותית אשר התבטאה באותה
18 תקופה בגיל 17 במחשבות על מוות...ייתכן כי מחשבות אלו מתאימות לגישות תיאורטיות
19 וקליניות אותם הוביל פרופ' טיאנו אשר היה שותף לקביעת מושג 'המארגן הרביעי'. עם
20 זאת קיום מחשבות אלו בגיל ההתבגרות אשר מהווה תקופה רגישה אשר אותה מדגיש
21 פרופ' טיאנו בכתביו יחד עם אירועים טראומטיים של הטרדה מינית מראים כי המצוקה
22 החלה כבר לפני הגיוס. אמנם (המערער) הצליח בתחום הלימודי אולם במהלך התיכון
23 כאמור סבל מקשיים חברתיים אשר יכולים להיות מוסברים כתהליך זחלני טרום פרוץ
24 מחלת הסכיזופרניה.
25 (המערער) שירת כמפעיל תקשוב מבצעי במחנה נפח ברמת הגולן. מתואר בתפקיד עורפי
26 בתוך בסיס מסודר...היה בסדר יום קבוע, זכה לארוחות ומגורים מסודרים. בבדיקתי ציין
27 כי ישן 6-7 שעות שינה ביום. זאת בניגוד לדיווחו של פרופ' טיאנו המדבר על שעתיים שינה
28 בלילה - כלל אינו סביר לחייל בתפקיד של המערער ובכלל מנוגד לתקנות השינה של צה"ל.
29 סבל מקשיי הסתגלות לשירות הצבאי מאז תחילת גיוסו והיה במעקב קב"ן יחידה זמן
30 ממושך. לאור זאת ניתן לראות כי בסיס ההפרעה וקיומו היה כבר בתחילת שירות הצבאי.
31 בבדיקתי ציין אירוע בו היה בשמירה בבסיס ונורה פגז סמוך אליו. הוא לא נפגע, לא פנה
32 מיידי לטיפול רפואי. בהמשך התלונן על כאבי ראש וכאבי אזניים. (המערער) מייחס

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

1 לאירוע זה תרומה להופעת מחלת הסכיזופרניה. גם עמיתי פרופ' טיאנו מציין אירוע זה.
 2 יש לציין כי לאירוע זה אין תאריך ואין תיאור ספציפי ומפורט באף מקור סימוכין. מעבר
 3 לכך, אין עדות להשפעה של אירוע זה בפרט ולתנאי השירות הצבאי בכלל במכתבי האשפוז
 4 בהם כבר היה במצב פסיכוטי ואובחנה מחלת הסכיזופרניה. להיפך, במכתב האשפוז צוין
 5 כי במהלך האשפוז הצבאי לא היה אירוע חריג אשר יכול היה להשפיע על מצבו הנפשי.
 6 להערכתו מדובר באירוע מינורי אשר אינו יכול להיות קשור להופעת מחלת נפש קשה
 7 ומשמעותית כמו סכיזופרניה. לא נמצא קשר בספרות בין נזק רעש כזה להופעת מחלת
 8 סכיזופרניה. יש להדגיש כי נערך בירור נוירולוגי ו-CT ראש אשר פורשו כתקינים. מעבר
 9 לתלונות על כאבי ראש אשר לא ברור טיבם אין עדות להפרעה נוירולוגית.
 10 איני מסכים עם קביעתו של עמיתי פרופ' טיאנו לגבי חוסר היכולת של מערך בריאות הנפש
 11 בצה"ל לקבוע אבחנה של מחלת סכיזופרניה טרם פרוץ האפיזודה הפסיכוטית הראשונה.
 12 יש לציין כי בכל הבדיקות לא היתה עדות להפרעה פסיכוטית מובהקת. לא ניתן היה בכלל
 13 לקבוע אבחנה של מחלת סכיזופרניה בהעדר תסמינים פסיכוטיים, הפרעות חשיבה
 14 והתנהגות משמעותיות במשך כחצי שנה כפי שמעיד בבירור הקב"ן מילוא אלמוג בתצהירו.
 15 קביעה של קווים אישיותיים ובעיות התנהגות הינה אופיינית למצבי פרודרום. מעבר לכך,
 16 כיום קביעה של מצב פרודרומאלי הינה קביעה רטרוספקטיבית אשר נעשית בדיעבד לאחר
 17 פרוץ מחלת הסכיזופרניה, כך שברור כי למערך בריאות הנפש לא הייתה יכולת לאבחן מצב
 18 זה טרם אשפוזו".

19 לסיכום חוות דעתו המשלימה ציין ד"ר רוזיצקי כי "איני משנה את מסקנות חוות דעתי
 20 המייעצת וקובע כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל אינה קשורה לתנאי שירותו הצבאי
 21 הסדיר. לאור כל זאת, איני מסכים עם מסקנותיו של פרופ' טיאנו".

22 18. בתיק הוגשו תצהירים ונשמעו עדויות כדלקמן: המערער; מר אלמוג מילוא- הקב"ן שטיפל
 23 במערער בתקופת השירות; מר רן דוד- המ"מ של המערער. כמו כן, נשמעו עדויותיהם של
 24 המומחים- ד"ר רוזיצקי ופרופ' טיאנו.

מובאות מתיקו הרפואי של המערער:

27 19. מסמך מיום 9.8.11 חוו"ד קב"ן לרופא (ע"י מפקד שניר בתאריך 8.8.11) תלונות החייל: אי
 28 שקט, מתח/ לחץ מצד אביו לעבור יחידה. מתקשה בהתחברות חברתית מרגיש כמו בבית
 29 סוהר. התרשמות/ הערכה קלינית: מצוקה הסתגלותית בעלת מאפיינים דכאוניים על רקע
 30 אישיותי. סיכום: קיימת פסיכופתולוגיה במשפחה. קיימת אובדנות במשפחה המורחבת.
 31 מתאר לחץ רב מצד אביו לשרות קרוב לבית וכן מרגיש חצוי בין רצונו לתפקוד ובחירה
 32 עצמאית לבין לחצים מצד הסביבה. כיום שולל כוונות אובדניות. מתאר רצון לחיות ותקווה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 לעתיד טוב יותר. מתאר תיאבון ושינה שמורים...כיום רקע חברתי מצומצם מאוד. נקבע כי
2 נתחיל תהליך אבחון וטיפול. נערך חוזה טיפולי בו במידה יהיו מחשבות אובדניות יפנה
3 למפקדיו או אלי ולא יפגע בעצמו בשום צורה.²
- 4 20. מסמך מיום 6.9.11: "... תלונות החייל: אי שקט, מתח/ לחץ: מצד אביו לעבור יחידה,
5 מתקשה להתמודד עם מאפייני התפקיד הצבאי הנוכחי. התרשמות/ הערכה קלינית: מצוקה
6 הסתגלותית בעלת מאפיינים דכאוניים על רקע אישיותי. סיכום: בבדיקה מתאר שיפור
7 משמעותי במצבו וכן מתאר מודעות ראשונית לדפוסי ההתנהגות אשר הקשו על השתלבותו
8 ביחידה. מתאר רצון להמשך תהליך עם עצמו ולמרות שהוצע לו טיפול וסיוע שיחתי בתהליך.
9 הובהרה זמינותי במידה וישנה את דעתו. לא מתרשם מחולי מגיורי או ממסוכנות. הוחלט
10 על סיום הטיפול"³
- 11 21. ביום 6.8.12 תועדה תלונה על כאבי ראש באזור הקודקוד (תחושת שריפה) שולל טראומה.
12 הומלץ על בירור ב-C.T.⁴
- 13 22. ביום 3.10.12 צוין כי הופנה לאחר ששיתף את אימו במחשבות אובדניות לא
14 ספציפיות...בבדיקה החייל מדווח על מחשבות אובדניות לא ספציפיות כאשר חש בדידות.
15 מדווח כי במצבים אלו חושב על משפחתו וכי מחשבות אלו חולפות לאחר מס' דקות.
16 לאחרונה מדווח כי המחשבות עולות בכל יום לאור ירידה במצב הרוח בחודשיים האחרונים.
17 מתקשה לומר מדוע חש ירידה במצב הרוח. מדווח על תפקוד חברתי תקין בפלוגה וכי לו 3
18 חברים קרובים אותם משתף בעולמו הפנימי. שולל ירידה בתאבון ובתפקוד. נמצא בקשר
19 טוב ותומך עם משפחתו...הוצע לחייל טיפול שיחתי בו הביע רצון. מביע רצון בהמשך שירות
20 צבאי. מדווח על שיפור במצבו כאשר נמצא בבית שם חש פחות בדידות. נקבע חוזה טיפול בו
21 במידה ומרגיש קושי יפנה למפקדיו ואלי וכי ידווח על מחשבות אובדניות לצורך קבלת סיוע.
22 החייל הסכים. לא מתרשם מחולי מגיורי או ממסוכנות מיידית. המשך טיפול ב-10/10..."
- 23 23. ביום 16.10.12 נערכה פגישה נוספת עם הקב"ן, צויין בסיכום: "לא מתרשם מחולי מגיורי או
24 ממסוכנות. מתרשם מאדם בעל ערך עצמי ירוד וכלים לא אדפטיביים לצורך הרגשת חשיבות
25 בעיני אחרים".⁵

² 85-86 לת"ר.

³ 87-88 לת"ר.

⁴ 90-91 לת"ר.

⁵ 96 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

24. ביום 25.10.12 סוכם כדלקמן: "נערכה שיחה עם המ"פ שניר. טוען כי ערך עם החייל שיחה. 1
בשיחה החייל טוען כי מצבו השתפר ולא מרגיש בנוח לדבר על עצמו. מבקש לסיים טיפול. 2
סוכם כי ישוחח עם החייל שוב ובמידה ויזדקק לסיוע נוסף תקבע פגישה נוספת"⁶. 3
25. ביום 20.11.12 צויין בסיכום כי שוחח עם המ"פ והחליט כי רוצה לחזור לטיפול. בבדיקה 4
טוען כי לא הודיעו לו על התור... וכי הינו רעב מאחר ולא אכל וכן עליו לחתום על נשק. נקבע 5
עם החייל פגישה מחר ב10:00. מדווח כי חש בטוב ושולל כוונות או מחשבות אובדניות 6
כעת"⁷. 7
26. ביום 21.11.12 צויין כדלקמן: "...מדווח כי ברצונו להתחיל בתהליך טיפול בנוגע לקשיים 8
החברתיים שלו. הגיע למסקנה זו לאחר שיחה עם המ"פ שלו. לדבריו איחר לתורנות. בעקבות 9
זאת נערכה השיחה בה הומלץ לו לחזור לטיפול. שוחחנו על משמעות הטיפול וההרגשה שלו 10
שמדובר במותרות. קבענו בשיחה מסגרת בה יוכל להרגיש בנוח וכן מה נדרש ממנו בטיפול. 11
התבקש להציג בבדיקה את המקומות בהם חש קושי חברתי. שולל כוונות או מחשבות 12
אובדניות, לדבריו מאז שהבין כי בידי לשנות את מצבו הפסיקו המחשבות האובדניות שלו. 13
תיאבון ושינה שמורים. 14
- לא מתרשם מתחלואה...בציר 1/2. קיימים קווי אישיות נרקסיסטיים באישיותו. נקבע 15
תחילת טיפול ב27/11... המלצות: גורמי ברה"ן המשך טיפול"⁸. 16
27. ביום 27.11.12 סוכם כדלקמן: לאורך השיחה תיאר את היחס השלילי אותו מקבל לעתים 17
מחבריו ליחידה. מתוך תיאור הסיטואציות עולה כי לא מסייע לחבריו במשימות אותן 18
מקבלים כולם ולכן גם מקבל יחס שלילי על מעשיו אלו. לאחר שיקוף והבהרה של מצבים 19
חברתיים אלו מביע הבנה ורצון לשינוי. נדרש להעמיק את הנושא, דבר אשר לא קרה לאור 20
קוצר בזמן. לא מתרשם מחולי מזוירי או ממסוכנות. המשך טיפול ב-6.12..."⁹ 21
28. בפגישה נוספת מיום 6.12.12 צויין: "נמצא בטיפול. מציג שיפור במצבו. ללא התרשמות 22
מחולי או מסוכנות. פגישה נוספת ב-19/12..."¹⁰ 23
29. בפגישה מיום 19.12.12 צויין: "...מתאר מחשבות על מוות מגיל 17 לאור לחץ רב בלימודים 24
וקונפליקט בנוגע לאורח חייו הדתי. מתאר כי הישיבה בה למד עברה למקום מרוחק ממקום 25
מגוריו ובעקבות לחץ של אביו לא המשיך בישיבה "אמר שזה רחוק מדי". מתאר כי באותה 26
התקופה הרגיש כי מתקשה לתקשר עם סביבתו. באותה התקופה תיאר מחשבות על מוות 27

⁶ 97 לת"ר.

⁷ 98 לת"ר.

⁸ 100 לת"ר.

⁹ 101-102 לת"ר.

¹⁰ 102-103 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 ללא מחשבות קונקרטיות. מתאר כי הייתה בו תקווה לעתיד טוב יותר. כיום שולל כוונות
 2 אובדניות. מתאר רצון לחיות ותקווה לעתיד טוב יותר. מתאר תאבון ושינה
 3 שמורים... בבדיקה כיום משתף בעולמו הפנימי ובעיבוד טראומות עבר. נערך נירמול וחיבור
 4 להתנהגותו כיום וכן שוקפו הדפוסים בהם נוהג כיום כתוצאה מחוויות העבר. לא מתרשם
 5 מחולי מגיורי בציר 1. ללא הפרעה גסה בציר 2. המשך הטיפול ב-12.25.¹¹
- 6 מפגש מיום 12.12.25¹²: "...לא מתרשם מחולי מגיורי או ממסוכנות בציר 1..."
- 7 מפגש מיום 13.1.30¹³: "...בבדיקה שוחחנו על כך ששוב לא הגיע לבדיקה. מסביר כי היה לו
 8 לחץ רב בעבודה ולכן לא הגיע, כמו כן טוען כי מפקדיו לא הודיעו לו על קיום התור. בבדיקה
 9 הבהרנו את האחריות על קיום המפגשים וכן הודגשה אחריותו כאחד מיוזמי המפגש. כמו
 10 כן שוקפה לו התנגדותו עד כה בטיפול אשר באה לידי ביטוי בכל פעם שמרגיש התקדמות.
 11 לאחר הבהרה של הנושא ועיבודו החייל מביע רצון בהמשך טיפול ובהבנה לאחריות משותפת
 12 כי ימשיך להתקיים. כמו כן הובהרו המסגרת הטיפולית שוב. לא מתרשם מחולי מגיורי או
 13 מסוכנות. מתרשם מהתנגדות בטיפול לאור נגיעה במקומות קשים בעולמו הפנימי אליהם
 14 מגיב בהמנעות. המשך טיפול ב-13/2..."
- 15 מפגש מיום 13.3.31: "...התרשמות/ הערכה קלינית: סיכום- שוחחתי על החייל טלפנית
 16 לאור אי הגעתו לשיחה. טוען כי שוחרר לחופשת חג הביתה וכי לא הודיע על ביטול הפגישה.
 17 סוכם כי יפנה שוב במידה וירצה בכך"
- 18 מפגש מיום 2.5.13: "...לאורך הבדיקה שוחחנו על הזמן שנותר בשירות, האנשים להם נשמע
 19 בעצתם, מה מבקש לעצמו. שיתף פעולה בשיחה ומבין כי עליו לשנות את גישתו לאור העובדה
 20 כי משתחרר בעוד 6 חודשים. שוחחנו על כך ששוב מופנה ע"י מפקדים ולא על דעת עצמו
 21 וכיצד הדבר משפיע על מחויבותו לטיפול. מבין את המשמעות. שולל בבדיקה כוונות או
 22 מחשבות אובדניות מכל וכל. בבדיקה אפקט מגוון תואם את נסיבות השיחה. מתרשם
 23 מהתנגדות בטיפול לאור נגיעה במקומות קשים בעולמו הפנימי אליהם מגיב בהמנעות..."
- 24 מפגש מיום 26.5.13: "...סובל מכאבי ראש 4 חודשים. עבר בדיקה נירולוגית ו-CT ראש
 25 שהיה תקין. מרגיש כאבים באוזן שמאל אחרי פיצוץ של פגז של טנק לפני 5 חודשים...דיון
 26 ותוכנית: מעקב רופא יחידה. במידה של החמרת מצב לפנות דחוף לרופא היחידה. לשקול
 27 מעקב ובירור א.א.ג בדיקת שמיעה. מעקב נירולוג דרך יחידה"¹⁴

¹¹ 105-106 לת"ר.

¹² 106 לת"ר.

¹³ 108 לת"ר.

¹⁴ 112-113 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

35. מפגש מיום 10.6.13¹⁵: "...קווים אישיותיים נרקיסטיים...בבדיקה עולה כי מתקשה
 1 למצוא משמעות לשירותו בצבא. מציג כי אין לו כל גורם מוטיבציוני לשרת צבאי ואף גרוע
 2 מכך, משפחתו אינה תומכת בשירותו. בבדיקה מדווח על מחשבות אובדניות לא ספציפיות
 3 וללא תוכנית קונקרטית. לדבריו מביע תקווה בתהליך עמי אשר יסייע לו לעבור את המשבר
 4 הנוכחי. עולה מחווד מפקדים ירידה בתפקוד המקצועי שלו לאחרונה. ללא התרשמות מחולי
 5 מגיורי או ממסוכנות מיידית בציר 1. עולם קווי אישיות נרקיסטיים אשר באים לידי ביטוי
 6 בצורך בשליטה לאורך הבדיקה וקושי בקבלת מרות. ניכר כי מתקשה לגייס כוחות לאחרונה
 7 להתמודדות עם קשייו וכי זקוק לסיוע תומך על מנת להתמודד עם המשך שירותו הצבאי.
 8 נקבע פגישה ל-18/6.."
 9
36. מפגש מיום 18.6.13¹⁶: "...נמצא במשבר בשרות אותו מסביר בירידה במוטיבציה ובתמיכה
 10 של משפחתו בשרות. נמצא בתהליך אינטרוספקטיבי אך נמצא עדיין בשלב ההתנגדות. ללא
 11 התרשמות מחולי מגיורי או ממסוכנות..."
 12
37. מפגש מיום 25.6.13¹⁷: "...בבדיקה מדווח כי מתעתד להכנס היום לכלא למשך 4 ימים.
 13 מסודר בהופעתו אפקט מתוח מתגוון. משתף פעולה בבדיקה. שולל כוונות או מחשבות
 14 אובדניות. לסיכום, ללא התרשמות מחולי מגיורי או מסוכנות בציר 1. קיימים קווי אישיות
 15 נרקיסטיים ומוטיבציה נמוכה לשירות צבאי..."
 16
38. מפגש מיום 11.7.13¹⁸: "...מצוקה הסתגלותית בעלת מאפיינים דכאוניים על רקע
 17 אישיותי...נמצא בתהליך טיפולי. ללא שינוי בהתרשמות. המשך טיפול ב-18/7..."
 18
39. מפגש מיום 16.7.13¹⁹: "... בתקופה האחרונה של שנה ירידה הדרגתית בתפקוד, לדברי האב
 19 לפני תקופה זו לא היה סימן להפרעה כלשהי. בתקופה האחרונה תפקוד ירד עוד יותר,
 20 והופיעה התנהגות מוזרה, מחשבות שווא, גדלות, רדיפה, יחס, מוזרות. התנהגות חסרת
 21 שיפוט (עשה את צרכיו בקופסא וזרק מהחלון). מחשבות אובדניות כלליות ללא תכנית
 22 קונקרטית. פרט לכך ללא עדות למסוכנות. בבדיקה שנערכה במיון אסף הרופא לפני יומיים
 23 התרשמות מליקוי באפקט ובחשיבה, וליקוי בתכני החשיבה, חשד לתהליך פרודרומאלי
 24 לקראת אפיזודה פסיכוטית אך ללא עדות להפרעה פסיכוטית מובהקת.
 25 כעת בבדיקה שיתוף פעולה חלקי, התרשמתי מפגיעה במהלך ותוכן החשיבה, חשיבה עקיפנית
 26 ומשיקנית, בתוכן רמזים למחשבות שווא של גדלות, רדיפה, יחס (כוחות מיוחדים להרגיש מה
 27

¹⁵ 113-114 לת"ר.

¹⁶ 115-116 לת"ר

¹⁷ 116-117 לת"ר.

¹⁸ 118 לת"ר.

¹⁹ 121-122 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 הכוונות של אנשים אחרים, תחושה שההורים עוקבים עכשיו בבית וגם מסתכלים עליו דרך
2 מצלמות או חור המנעול). התרשמות כי אחרים מסוגלים להשפיע עליו בצורה רעה. לא נצפתה
3 התנהגות הלוצינטורית, לא היו כוונות אובדניות קונקרטיות בבדיקה. בוחן מציאות פגום,
4 שיפוט לקוי. הוצע לחייל לפני יומיים אשפוז לצורך בירור אך הוא סירב בתוקף. היום הוצע
5 עזרה ברה"נית בטיפול תרופתי ובמעקב, גם לזה הנ"ל סירב. מעוניין בשחרור מהצבא, מקשר
6 התדרדרות לשירות הצבאי. בוצעה שיחה טלפונית עם אביו שתומך בהחלטה לשחרר את
7 החייל משירות. לאור התדרדרות במצב הנפשי ולתחילת מחלה פסיכוטית כרונית הוחלט על
8 שחרור מהצבא עם פרופיל 21, ס.ל. 29707. הוסבר לאביו על צורך במעקב וטיפול אצל
9 פסיכיאטר בקופ"ח או במרפאה אזורית. לדבריו כן נערכה שיחה עם ההורים הגיע לוע"ר עם
10 ליווי קצין מיחידתו. ההמלצה רופא פסיכיאטר- התקבלה...". יש לציין כי במקום אחר צויין
11 כי במסגרת המפגש הנ"ל מיום 16.7.13 הועלה חשד לסכיזופרניה ("אבחנות עיקריות acute
12 susp. Schizophrenia-like")²⁰. על סמך המלצות הפסיכיאטר ד"ר צ'ולה, כי ישנה החמרה
13 במצבו ואינו כשיר- שוחרר ביום למחרת (17.7.13) משירות צבאי.
40. מפגש מיום 5.8.13: "...אתמול החייל הסתגר בבית בחדרו, נעל את הדלת מבפנים "כי לא
14 רציתי לחזור לצבא, אין לי כוח לצבא". לדבריו חש כי בני משפחתו אינם עוזרים לו וחש כי
15 אביו עוקב אחריו. לדבריו אף נמנע מלצאת לשירותים, עשה את צרכיו בקופסא והשליך אותם
16 מהחלון. לבסוף היום התרצה וחזר בהסכמתו לבסיס ומשם נשלח בהמלצת קב"ן לבדיקה
17 פסיכיאטרית. ע"פ קב"ן מטפל ללא עדות לאובדנות או מסוכנות...כעת ללא עדות להפרעה
18 פסיכוטית מובהקת, ללא הפרעה אפקטיבית ללא מסוכנות. לאור ליקוי באפקט ובחשיבה
19 ורושם של ליקוי בתכני חשיבה והתנהגות לאחרונה על רקע פסיכופתולוגי ישנו חשד לתהליך
20 פרודרומאלי לקראת אפיזודה פסיכוטית. הצעתי למטופל אשפוז פסיכיאטרי לצורך הערכה
21 והסתכלות. המטופל מסרב. בהעדר מסוכנות והפרעה פסיכוטית אין התוויה להוצאת הוראת
22 אשפוז כפוי דחוף..."
41. סיכום ביקור מח' פסיכיאטריה בתה"ש: "פגישה בליווי הוריו. אמו מספרת כי שנה וחצי יש
24 החמרה במצבו. יש החמרה במצבו. יש הזנחה בהגינה האישית, בלבוש, ברחצה, לא מסתפר.
25 החל לחפש בפחי אשפה ב-3 החודשים האחרונים. אמו מתארת כי יש שיבוש בדפוס השינה.
26 גם ע' אומר כי לא ישן מסודר. מפרק מכשירי חשמל לגורמים ומתעסק בהם באובססיביות.
27 יש דפוס אכילה מוזר. לא מוכן לאכול מצלחת, אוכל ביס מסיר וביס מהמקרר. ישנם עדויות
28 לתסמינים כפייתיים ביזאריים, שמתאר אותם כאגוסינטוניים ללא תובנה. להתרשמותי
29

²⁰ 125 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 ישנם סימנים פסיכויטיים רכים או שישנם תסמינים נוספים שהוא דיסמולטיבי כלפיהם. שולל
2 מחשבות או כוונות אובדניות
3 במהלך ספט' 2013 אושפז לראשונה המח' פסיכיאטרית ואובחנה הפרעה פסיכוטית. 42
4 ב-20.14.20 התקבל לאשפוז נוסף עקב החמרה פסיכוטית ואובחן כסובל מסכיזופרניה. 43
5
6
7

דיון והכרעה:

- 8
9 עוד בטרם נפנה לניתוח עובדתי ומשפטי של כל אחת מהסוגיות הנקרות בדרכנו, נקדים 44
10 ונאמר כי לא נחסוך שבת ביקורתנו מן המשיב, אשר ביכר ביודעין להגיש חוות דעת פרי עטו
11 של מומחה אשר בדק את המערער במועד פרוץ ההתקף הפסיכויטי ונתן אבחנה מדוקדקת
12 ומפורטת לגביו בזמן אמת.
13 לא זאת בלבד, כי המומחה מטעם המשיב לא ציין בחוות דעתו הראשונה את עצם העובדה
14 כי בדק את המערער בשעתו (אלא רק במסגרת חוות הדעת המשלימה) אלא שבסופו של יום
15 ובהינתן ניגוד העניינים אשר ממש זועק מתיקו של המערער- המשיב בחר שלא הגיש חוות
16 דעת חלופית ודבק בחוות דעתו של ד"ר רוזיצקי.
17 במהלך הדיון ב"כ המשיב העלתה טענות שונות לתמיכה בעמדתה כי יש לקבל את חוות דעתו 45
18 של ד"ר רוזיצקי חרף העובדה כי בדק את המערער. בין יתר הטענות ציינה כי אין די מומחים
19 אחרים בתחום; ד"ר רוזיצקי לא הוציא צו לאשפוזו של המערער וממילא לא נטען כנגדו
20 רשלנות בטיפול וכיוב'; עוד טענה כי אין המדובר בפסיכיאטר אשר טיפל במערער באופן
21 רצוף.
22 באשר לטענה כי אין די מומחים בתחום הפסיכיאטריה אשר יכולים לחוות דעה- הוועדה 46
23 סבורה כי מוטב לו טענה זו לא הייתה מועלית כלל. המשיב מגיש חדשות לבקרים חוות דעת
24 מטעמו בתחום הנפש במשך שנים ארוכות, ומיומנותו ודאי מלמדת כי ישנו היצע מומחים רב
25 ומגוון למדי בתחום הפסיכיאטריה.
26 יתר הטענות אינן יכולות לעמוד אף הן. משעה שהמומחה מטעם המשיב בדק את המערער 47
27 בזמן אמת ברי כי מוטל עליו בראש ובראשונה כמומחה להצדיק את האמור במסמך שערך
28 מזמן אמת. על כן, ברור מלכתחילה כי חוות דעתו תתבסס על הנתונים שהובאו לפניו מן
29 המועד בו בדק את המערער בזמן פרוץ ההתקף הפסיכויטי- ובהם ידבק. נאמנותו הכפולה
30 כביכול מצביעה על ניגוד עניינים מובנה שאין לו כל הצדק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 נוכח האמור לעיל, הוועדה ראתה לנכון לקבוע כי לא ינתן לחוות דעתו של ד"ר רוזיצקי משקל
2 מכריע בתיק דנן. נוסף על האמור, בגין התנהלותו של המשיב- מן הראוי לחייבו בהוצאות
3 ללא קשר לתוצאות ההליך.
4 עוד נציין כי לא נעלמו מעינינו הקשיים בקבלת גרסתו של המערער, אשר לא הביא מטעמו
5 אף עד לתמיכה בה. כמו כן, לא אחת נתגלו סתירות בדבריו. עם זאת, חלק מגרסתו של
6 המערער נתמכה בעדויות מטעם המשיב ובמסמכים מתיקו. על כן, בסופו של יום עלה בידינו
7 לקבוע תשתית עובדתית שעל פיה נבחן בהמשך קיומו של קשר סיבתי.
8
9

ועתה נדון בערעור לגופו.

- 10
11
12 50. המחלוקות בין הצדדים הן נרחבות ומשתרעות על פני מספר מישורים. ראשית, הצדדים
13 חלוקים באשר לתנאי שירותו של המערער- ובכלל זה מהות תפקידו, יחס המפקדים אליו,
14 אירועים שקרו במהלך שירותו. מחלוקת נוספת היא באשר למהלך התפתחות המחלה
15 והטיפול הנפשי שניתן למערער. כמו כן, הצדדים חלוקים אף באשר לעברו של המערער
16 ובאשר לשאלת התקיימותו של הקשר הסיבתי העובדתי והמשפטי בין המחלה לבין השירות.
17 51. על מנת ליתן הכרעה כדבעי, נדון בכל אחת מן המחלוקות בנפרד ונגבש תשתית עובדתית
18 אשר לאורה יבחן לבסוף קיומו של קשר סיבתי.
19

התשתית העובדתית:

תפקידו של המערער:

- 20
21
22 1. מעיון בטענות הצדדים עולה כי ישנה מחלוקת נרחבת באשר לאופי תפקידו של המערער
23 במהלך שירותו הצבאי.
24 2. לאחר סקירת הראיות, נציין להלן את הנתונים העובדתיים באשר לתפקידו של המערער-
25 המערער שימש בתפקיד של מפעיל תקשוב מבצעי, כקשר בגדוד 389 ברמת הגולן.
26 מר דוד פירט כי לא מדובר בגדוד לוחם, במסגרת תפקידו של המערער הוטל עליו לתת קשר
27 ליחידות בשטח, על מנת שהלוחם בשטח יוכל לדבר עם מפקד אוגדה שנמצא רחוק. כמו כן,
28 הוטל עליו לבדוק האם חיבורי האנטנה תקינים ואם יש בעיה במכשיר הקשר- עליו להחליפו,
29 אולם הוא לא פירק את המכשיר פיזית. כל האמור התבצע מחוץ לבסיס, בשטח.
30 3. יש להעיר בהקשר זה, כי הוועדה אינה מקבלת את אבחנתו של ד"ר רוזיצקי לתנאי שירותו
31 של המערער, אותם הגדיר כ"רגילים לחלוטין". חלק ניכר מתפקידו של המערער כטכנאי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

1 מערכות תקשורת נעשה בתנאי שטח בגבול הצפון, על כל המשתמע מכך, ויש לתת על כך את
 2 הדעת. אין דינו של טכנאי תקשורת המשרת בבסיס "הקריה" כדינו של טכנאי תקשורת
 3 המשרת בגבול הצפון או בסמוך לגבול הצפון. הגדרה מילונית ויבשה של התפקיד אינה חזות
 4 הכל, ופרופ' טיאנו הקפיד לעמוד על האבחנות הללו במהלך עדותו.
 5 יש לסייג ולומר כי כחלק מתנאי שירותו, המערער ככל הנראה לא ערך סיורים ולא נחשף
 6 באופן ישיר לסכנת חדירת אויב. תנאי השירות כללו אווירה המשרה/מדמה מצב מלחמתי/
 7 אירוע של קרב.

שעות עבודה/ פעילות בבסיס

11 5. מר רן דוד, העיד בפני הוועדה כי יום רגיל בבסיס החל במסדר בוקר בשעה 7:30, המסדר
 12 נמשך רבע שעה, כשלאחריו היה זמן התארגנות בוקר בו כל אחד מהחיילים רשאי להתפנות
 13 לענייניו עד לשעה 8:30 - אז על החיילים היה להגיע למשרדו על מנת לקבל את העבודה שלהם
 14 לאותו היום. העבודה הסתיימה בשעה 18:00 / 19:00, פרט לתרגילים בעבודה וימים בודדים -
 15 אז העבודה הייתה מתארכת מעט.
 16 עוד הסביר כי "ימים בודדים" הם לעתים פעם בשבוע ולעתים פעם בשבועיים של יום אחד
 17 ארוך יותר- ולכל היותר עד השעה 22:00 ביום שגרתי. אם מדובר בתרגיל אז יכול להמשך עד
 18 23:00 ואף מעבר לכך. אולם לדבריו, החיילים תמיד קיבלו 6/7 שעות שינה, כפי הנהוג על פי
 19 פקודות מטכ"ל.
 20 מעבר לאמור, לדבריו כל חייל שמר פעם בשבוע- 4 שעות שמירה, 8 שעות מנוחה. במהלך
 21 המנוחה נח בחדר התקשורת. אמנם היה צריך להיות זמין במהלך השמירה אולם גם אם
 22 הקפיצו אותו- דובר בהקפצה במסגרת תפקידו כקשר.
 23 6. מנגד, לדברי המערער, לרוב- שעות העבודה שלו בבסיס היו עד הלילה- סביבות השעות 22:00-
 24 23:00. נדיר מאוד היה שעבד עד שעות 19:00-18:00.
 25 אישר כי סדר יומו בבסיס החל בשעה 8:15, משימות מתוכננות, דחופות משמרות בחדר
 26 תקשורת. ארוחת צהריים בשעה 12:00, ארוחת ערב בשעה 18:00.
 27 לא ידע להסביר מדוע ד"ר רוזיצקי כתב בחוות דעתו שסיום יום עבודה במהלך השירות היה
 28 בשעות 18:00 / 19:00. המערער שיער כי סיפר לד"ר רוזיצקי שמדובר במצב נדיר והוא פשוט
 29 לא כתב זאת.
 30 אישר כי היו להם הפסקות- משעה 12:00 עד 13:00- הפסקת צהריים. משעה 18:00 עד 19:00
 31 ארוחת ערב. לדבריו, לאחר מכן לא הלכו להתרחץ ולישון אלא "ממשיכים לעבוד עד דלא
 32 ידע"

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

7. יש לציין בהקשר זה כי במסמך "שאלון לתובע" ²¹ מיום 15.7.14 ציין המערער כי אינו זוכר את שעות העבודה ואת שעות השינה במהלך השירות. בעדותו עומת אל מול הכתוב במסמך וציין כי הוא זוכר טוב מאוד.
8. המערער העיד כי לפעמים לא ישן 6 שעות/ 7 שעות בלילה, למשל- אם היו תרגילים, שמירות וכו'. עם זאת, אישר כי לאחר שמירה אפשרו לו להשלים את שעות השינה.
9. לדבריו, לרוב ישנים פחות מ-6 שעות. 6-7 שעות שינה נחשבו כבנוס.
10. מעדותו של פרופ' טיאנו עולה כי לא ראה מסמכים מזמן אמת המצביעים כי המערער ישן רק שעתיים בלילה, אלא רק נסמך על אמירתו של המערער וקיבל את דבריו כפי שהם. עם זאת, הבהיר כי התכוון שבתקופה מסוימת משירותו ישן שעתיים בלילה, אחרת היה פסיכוטי בשלב מוקדם אף יותר. הודה כי לא חידד זאת בחוות דעתו. כמו כן, לא התייחס לפערים בין גרסת המערער בפני ד"ר רוזיצקי לפיה ישן 6-7 שעות לבין הגרסה שמסר לו. ציין בעדותו כי לא רוצה להתייחס לפערים בין הגרסאות. לדבריו, "כל אחד בבדיקה מקבל את החומר שהוא מקבלי".
11. מן האמור לעיל, ונוכח הסתירות בדברי המערער לא שוכנענו כי לא התאפשר לחיילים בבסיס, ככלל, לישון 6 שעות בלילה. עם זאת, נראה כי התרגילים בבסיס לא היו בתדירות נמוכה, לדברי מר דוד לעתים התבצעו תרגילים בתדירות של פעם בשבוע ולעתים פעם בשבועיים, קרי יכלו לקרות מצבים בהם נדרשו החיילים למשך תקופה אחת לשבוע לעבוד עד שעה מאוחרת- 22:00 / 23:00 ולעתים אף מעבר לכך.
12. נוסף לאמור לעיל, כל חייל שמר פעם בשבוע- 4 שעות שמירה, 8 שעות מנוחה. לדברי מר דוד התאפשר לחייל בתורנות שמירה לנוח בחדר שמירה- שם הייתה טלוויזיה ומיטה אולם לדברי המערער לא הייתה שם טלוויזיה ומיטה. יוער בהקשר זה, כי לדברי מר דוד חדר התקשורת הנ"ל לא קיים כיום, ולכן נבצר מן הצדדים להוכיח את טענותיהם באמצעות תמונות. עם זאת, לא מן הנמנע כי לו הובאו לעדות חיילים אחרים ששירתו באותה התקופה- יכלו לשפוך אור אף על המחלוקת הנ"ל.
- יחס המפקדים אל המערער ובעיות משמעת:**
12. המערער ציין בתצהירו כי חרף מצבו הנפשי מפקדיו המשיכו ללחוץ ולאיים עליו בעונשים ואף הענישו אותו לא פעם. לדבריו, ספג יחס מזלזל ואף אחד לא התייחס לתלונותיו.
- 29 בעדותו אישר כי שוחח רבות עם מר דוד (המ"מ שלו) במהלך השירות והלה אפשר לו לפנות לקב"ן, כמו כן, המערער אישר כי מר דוד ביקר בבית הוריו של המערער במהלך השירות.

²¹ מס' 20 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 המערער העיד כי לא היה יחס מתנכל כלפיו אישית אלא יחס כללי לכל החיילים- נהגו
2 להתקשר אליו כל רגע גם כשהוא לא נמצא וכשהלך לשירותים- בקשו ממנו לבוא מיד. אישר
3 כי כשקראו לו לחזור למשימה- התייצב מיד, לא נעל עצמו בחדר וכו'.
4 נשאל בעדותו מדוע לא הלך על היחס של המפקדים בזמן אמת בפני הקב"ן והשיב כי לא דיבר
5 עימו על הכל.
6 עם זאת, אישר כי הרבה לדבר עם הקב"ן, תוך פירוט בעיותיו. לדבריו, הקב"ן אפשר לו לדבר
7 בחופשיות ללא הגבלה.
8 לדבריו, המפקדים שפטו אותו בעיקר על סירובי פקודה, איחורים, אי עמידה בלוח"ז, נפקדות.
9 פרופ' טיאנו ציין בעדותו כי אינו סבור שהחשיבה של המערער כי הסגל היה נגדו היא בגדר
10 חשיבה פרנואידית, ולו סבר כך היה מציין זאת בפרק הבדיקה. עם זאת, חזר על האמור בחוות
11 דעתו לפיה ציין כי מצא אצל המערער חשיבה אסוציאטיבית ולעיתים מוסיף אירועים
12 שמתברר בדיעבד שאינם מדויקים. פרופ' טיאנו לא ידע לומר אילו אירועים התבררו כלא
13 מדויקים. עם זאת ציין כי לא התרשם שהייתה בעייתיות עם יחס המפקדים כלפיו.
14 מר דוד ציין בהקשר זה ובהתייחס לאמור במכתב מאת המג"ד²², שחוסר המשמעת מצד
15 המערער התבטאה בכך שבמקום לבצע משימה המוטלת עליו- הסתגר בחדרו. ככלל, מר דוד
16 העיד כי לא הרבה להגיש תלונות כנגד חיילים ולהעלותם למשפט. הגשת תלונה מצדו הייתה
17 לדבריו צעד קיצוני. עם זאת, היו עבירות בגין היה מחויב להעלות למשפט, כגון: נפקדות,
18 עריקות, איבוד מסמכים, השחתת רכוש צבאי.
19 לדברי מר דוד, אם חייל לא התייצב במשרדו בשעה 8:30 כמצווה, אז הוא התקשר אליו. אם
20 מדובר במשהו חד פעמי נוהג לשלוח חייל שיברר את סיבת האיחור. אם זו בעיה שחוזרת על
21 עצמה בסופו של דבר יעלה את החייל למשפט. ציין כי אם חייל נוטש את עמדת השמירה על
22 דעת עצמו, באופן תיאורטי גם עונש מחבוש יכול לבוא בחשבון, תלוי בקצין השיפוט. לדבריו,
23 ככל הידוע לו- המערער לא ישב בכלא.
24 המערער העיד כי לעתים איחר לבסיס בלית ברירה משום שההסעות היו מלאות ולא הייתה
25 לו כל דרך להגיע לבסיס. או אז נשאר בחצור הגלילית שעתיים-שלוש, ואיחר בעל כורחו.
26 למרות הנסיבות, שפטו אותו גם במקרים כאלו. אישר כי גם חיילים אחרים שאיחרו בנסיבות
27 דומות נשפטו.
28 משנשאל מדוע לא הביא לעדות חיילים ששירתו עמו באותה היחידה ונשפטו אף הם בגין אותן
29 נסיבות השיב כי לא דובר בחיילים מהיחידה שלו, ואין לו ידיעה אישית כי הם נשפטו, אלא
30 זאת הנחה שלו.

²² מסי' 126-127 לת"ר, מיום 13.8.15.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

- 1 עוד נשאל מדוע לא הביא לעדות חיילים ששירתו איתנו באותה היחידה משך שנתיים וחצי
2 וציין כי לא היה לו קשר קרוב לחיילים ולרוב היה מתבודד.
- 3 16. מר דוד ציין כי היו הסעות כל כחצי שעה מחצור הגלילית ועד לאוג' 36 (בסיס נפח). זמן
4 הנסיעה מחצור הגלילית עד לבסיס היא בין 20 דק' לחצי שעה. אם חייל מחמיץ את ההסעה
5 הוא מחכה לאוטובוס הבא. לדבריו, יש כל חצי שעה הסעות, אם כי לא ידע לומר עד איזו
6 שעה.
- 7 17. המערער ציין כי אמנם קראו לו לבצע משימה אבל לא נקטו כלפיו באלימות כלשהי - פיזית
8 או מילולית.
- 9 18. מעיון בתיקו של המערער נראה כי נשפט 9 פעמים במהלך שירותו בגדוד וזאת עקב היעדרות
10 משירות, סירוב פקודה, התנהגות שאינה הולמת ורשלנות לגבי תעודות.
- 11 19. על המערער נגזרו לא אחת עונשי ריתוק: ביום 30.1.11 נדון ל-5 ימי ריתוק, ביום 2.8.11 נדון
12 ל-6 ימי ריתוק, ביום 30.10.12 נדון ל-5 ימי ריתוק, ביום 29.4.13 נדון ל-4 ימי ריתוק, ביום
13 4.6.13 נדון ל-10 ימי ריתוק.
- 14 20. נוסף על האמור, ובניגוד לטענות המשיב, נגררת טופסי תלונות של המערער מעלה כי נדון
15 למחבוש מס' פעמים, כאשר לא ברור כמה ימים ישב בכלא בפועל. יש לציין בהקשר זה אף
16 מפגש עם הקב"ן מיום 25.6.13 ממנו עולה כי המערער דיווח כי מתעתד להיכנס היום לכלא
17 למשך 4 ימים. כמו כן, עולה מנגררת טופסי תלונות כי ביום 11.6.13 נדון ל-25 ימי מחבוש,
18 מתוכם 10 ימים על תנאי למשך 12 חודשים. ביום 17.6.13 נדון ל-25 מחבוש (לא ברור כמה
19 ימים מתוכם על תנאי). ביום 27.6.13 נדון ל-25 מחבוש מתוכם 7 ימים על תנאי.
- 20 העונשים הנ"ל גזרו על המערער אשר ממילא שירת בבסיס מרוחק מביתו תקופות זמן
21 נוספות בהן שהה הרחק מביתו אשר היווה עבורו מטבע הדברים עוגן וחממה.
- 22 21. יש לציין בהקשר זה את אחד מן המפגשים שנערכו עם הקב"ן (ביום 3.10.12) שם צוין כי
23 המערער נמצא בקשר טוב ותומך עם משפחתו... מביע רצון בהמשך שירות צבאי. מדווח על
24 שיפור במצבו כאשר נמצא בבית שם חש פחות בדידות.
- 25 22. נראה כי המערער נשפט באופן יחסי פעמים רבות, וזאת גם בהתחשב בעדותו של מר דוד לפיה
26 אינו נוהג להגיש בנקל תלונות כנגד חיילים. פגישותיו של המערער עם הקב"ן מחד גיסא
27 והתלונות הרבות שהוגשו כנגד המערער במהלך שירותו מאידך גיסא, מציירות תמונה עגומה
28 המשקפת הן את חוסר הסתגלותו של המערער והן את חוסר הבנתם של מפקדיו באשר לדרך
29 הטיפול בו. המערער שידר אותות מצוקה שנבעו מקשיי הסתגלות, ממרחק רב מן הבית
30 ומקושי ביצירת קשרים חברתיים. המצוקה הנפשית באה לידי ביטוי בעבירות משמעת לא
31 מעטות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

- 1 כך למשל, המערער העיד כי ברח מפני שמצבו הנפשי היה ירוד מאוד, כך שלא יכול היה להיות
2 בחברת אנשים. לדבריו, לא יכול היה ללכת אפילו לחדר האוכל, מפני שהעדיף להסתגר,
3 לברוח לבית הכנסת, שוטט בלילות בבסיס ולא ישן כל הלילה (ציין כי יתכן ולא סיפר זאת
4 לקב"ן).
- 5 23. יודגש בהקשר זה, כי אין ללמוד מן האמור לעיל כי מסקנתנו היא שהמפקדים לא דאגו
6 לשלמו ולמצבו הנפשי של המערער, אלא שספק בעינינו אם זכה לאבחנה הנכונה בזמן
7 המתאים. כאמור במכתבו של סא"ל שלומון, מג"ד 389, בו שירת המערער צוין כי המערער
8 ביקש בראיונותיו בתחילת דרכו בגדוד לשרת ביחידה פתוחה וקרובה לביתו. נוסף על האמור,
9 במהלך פגישותיו עם הקב"ן ציין כי חש פחות בדידות כאשר הוא נמצא בבית.
- 10 24. מן האמור לעיל נלמד כי יתכן וניתן היה למנוע את התפרצות המחלה על ידי הקלת תנאי
11 השירות של המערער ובראשם- הצבתו בבסיס קרוב לבית.
12

אירוע נפילת הפגז:

- 13
- 14 25. כחלק מתנאי השירות אשר גרמו לדחק הנטען, המערער בין היתר טען בתצהירו לאירוע של
15 נפילת פגז בשטח אש שהתפוצץ לטענתו "ממש בסמוך אליו".
16 בעדותו פירט כי בעת שמירה בבסיס נורה פגז של טנק לפתע והדבר גרם לו לכאבי ראש
17 המסבים לו סבל עד היום. בעדותו הבהיר כי הפגז נורה למרחק של 100 מ' מעמדת השמירה
18 בה ישב. חרף המרחק הנ"ל ציין כי סבל מצלצולים באוזניים.
- 19 26. מר דוד העיד כי ליד הבסיס שלהם היה שטח של בסיס שריון. לא ידע לומר מה הייתה תדירות
20 האימונים בבסיס. הוא שייך לגדוד קשר לכן אין זיקה בין הגדודים. תפקידם כקשרים הוא
21 לתת תמיכה לחטיבות האוגדה שלהם, הם לא מגיעים לכוחות של הטנקים, למעט במקרים
22 בהם ישנן תקלות ואז עליהם להיות זמינים.
- 23 27. לדבריו של מר דוד, קולות הפיצוצים מהטנקים בבסיס השריון הסמוך אליהם היו בגדר דבר
24 שבשגרה.
- 25 28. מנגד, ממסמך אינטייק בשיבא עולה כי "המערער השתחרר מסיבות רפואיות, בעיקר נפשיות,
26 טוען שבצבא הבינו שהוא לא מתאים לשרת, לא קרה אירוע ספציפי, רצה להשתחרר, לא היה
27 לו טוב..."²³.
- 28 29. לאחר שמיעת העדויות הוועדה הגיעה לכלל מסקנה כי יש לקבל גרסת המערער באשר לאירוע
29 של פיצוץ, אם כי לא דובר ממש בנפילת פגז בסמוך אל המערער כפי הנטען בתצהירו, אלא

²³ 33 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 **כמה עשרות מטרים ממנו בזמן שהיה בעמדת השמירה, אולם קולות הפיצוצים נשמעו**
 2 **היטב.**
- 3 30. המסקנה נתמכת בעדותו של מר דוד לפיה קולות הפיצוצים מהטנקים בבסיס השריון הסמוך
 4 אליהם היו בגדר דבר שבשגרה. יובהר כי גם אם דובר באירוע שהיה שכיה- אין בכך לדעתנו
 5 כדי למחות את רשמי האירוע הנטען שככל הנראה הותירו חותם בנפשו של המערער, בעת
 6 אחת מתורנויות השמירה בבסיס.
- 7 לא נעלם מעינינו כי המערער לא הלן על האירוע הנ"ל בסמוך למועד התרחשותו, לא בפני
 8 הקב"ן ולא לפני רופא אחר. למעשה, המסמך הראשון המתעד את טענת המערער באשר
 9 לנפילת פגז הוא מיום 26.5.13, כחמישה חודשים לאחר האירוע, כדלקמן: **"...סובל מכאבי**
 10 **ראש 4 חודשים. עבר בדיקה נוירולוגית וCT ראש שהיה תקין. מרגיש כאבים באוזן שמאל**
 11 **אחרי פיצוץ של פגז של טנק לפני 5 חודשים...דיון ותוכנית: מעקב רופא יחידה. במידה של**
 12 **החמרת מצב לפנות דחוף לרופא היחידה. לשקול מעקב וביורו א.א.ג בדיקת שמיעה. מעקב**
 13 **נוירולוג דרך יחידה²⁴.**
- 14 המערער אישר בעדותו כי בעקבות האירוע פנה לרופא אולם רק לאחר חמישה חודשים ממועד
 15 האירוע. משנשאל מדוע לא סיפר לקב"ן על האירוע ציין כי הפגז התפוצץ בתחילת שנת 2013
 16 ואילו הטיפול עם הקב"ן היה לפני כן. עוד הוסיף כי **לא שייך את האירוע הנ"ל כדורש טיפול**
 17 **של קב"ן אלא רופא,** קרי לא חש באותה העת שהאירוע השפיע עליו נפשית.
- 18 31. פרופ' טיאנו הסביר כי הסיבה לכך שבמהלך פגישותיו עם הקב"ן המערער לא סיפר על אירוע
 19 נפילת הפגז היא מפני **שהוא לא היה מודע לתכנים שבאמת השפיעו עליו,** הוא לא דיבר על
 20 התחושה המלווה אותו בעצם שהייתו בקו, במצב סכנה וזאת מתוך חוסר מודעות. בניגוד
 21 למצב פוסט טראומתי בו מצופה ממישהו להעלות את התכנים/ האירועים הנוגעים למצבו
 22 הנפשי.
- 23 32. לעומתו, ד"ר רוזיצקי סבור כי אם תנאי השירות או אירוע נפילת הפגז היוו אירועים
 24 משמעותיים של דחק- הם היו צריכים לעלות במהלך הטיפול. האמור מקבל משנה תוקף
 25 לדידו בייחוד לאור העובדה כי היה קשר טיפולי טוב עם הקב"ן. באשר לאירוע הפגז כשלעצמו
 26 השיב כי אינו סבור כי חייל שנמצא בעמדת שמירה בבסיס עורפי ובמהלך אימונים בשטחי
 27 אש המרוחקים ממנו הוא שומע "בומים" מדי פעם- עשוי לחוות מצוקה.
- 28 33. עמדתו של ד"ר רוזיצקי כי התכנים שגרמו לדחק היו צריכים לעלות במהלך הטיפול מול
 29 הקב"ן אינה עולה בקנה אחד עם המשך עדותו לפיה הרבה מהאנשים במצב פרודרום אינם
 30 פונים לטיפול כי אינם מזהים שמשו אינו תקין. בענייננו המערער פנה לקב"ן ושידר מצוקה,
 31 אולם התכנים של המצוקה כלל אינם קשורים לתנאי השירות. לא מן הנמנע כי במצב בו

²⁴ 112-113 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

- 1 המערער היה נתון בזמן אמת- לא יכול היה לקשר בין מצבו לבין תנאי שירותו. זאת ועוד,
2 מעיון בתיקו הרפואי נראה כי מאז ינואר 2013 (בסמוך למועד הפיצוץ הנטען) תועד המערער
3 כמי שמצוקתו הנפשית נעה בין מתונה לבינונית ומחייבת מעקב קב"ן. כמו כן, עד סוף דצמ'
4 2012 לעתים נרשמה הטבה מסוימת במצבו ובתחושתו. אולם החל מסוף דצמ' לערך ניכר כי
5 המערער שידר התדרדרות בתפקוד ובמצבו ללא כל דיווח על סימני שיפור לאורך הזמן.
6 34. ודוק, הוועדה אינה סבורה כי יש לראות באירוע הפגז כגורם בלעדי למצב הדחק בו היה שרוי
7 המערער כי אם בתוספת של הצטברות למצבי הדחק מאז תחילת שירותו בבסיס "נפח", כפי
8 שפרופ' טיאנו ציין במהלך עדותו.
9 פרופ' טיאנו העיד כי הגורם למצבו הנפשי של המערער היה החשיפה למצבי דחק ברמת הגולן.
10 כאשר נשאל האם מצבו קשור רק לאירוע נפילת הפגז השיב כי מצב הדחק נבע מהמתח מעצם
11 החזקת הקו. הדגיש כי האירוע הנ"ל היה למעשה אך תוספת למצב הדחק של החזקת הקו.
12 מדובר בהצטברות של מצבי הדחק מעצם עלייתו לשם שהביאו להתפרצות מצב פסיכוטי.
13 ישנם חיילים שעומדים בזה וישנם כאלו שלא. אירועים מלחמתיים מוסיפים לדחק הזה.
14 פרופ' טיאנו הצביע על כך שהמערער היה במעקב של בריאות הנפש.
15 35. אמנם נראה כי קשיי ההסתגלות של המערער החלו כבר בשלב הטירונות. עם זאת, נחה דעתנו
16 לקבוע כי יש לבחון זאת מן ההיבט של מדרג החוויה, מדרג העוצמה של קשיי ההסתגלות,
17 כפי שקבע פרופ' טיאנו בחוות דעתו.
18 36. ניכר כי במהלך שירותו בבסיס נפח, ברמת הגולן, קשיי ההסתגלות של המערער הלכו וגברו
19 וכך כעבור חודשים ספורים בלבד ממועד שיבוצו בבסיס הופנה לראשונה על ידי מפקדו
20 לקב"ן. מר דוד העיד בהקשר זה כי המערער הגיע מופנם לבסיס והחליט להפנותו לקב"ן
21 כאשר הבחין כי היה "משהו שהוא over" לדבריו, אם כי לא ידע לציין האם היה אירוע
22 ספציפי אשר בגינו הפנה אותו.
23 37. יש לציין כי בעדותו טען המערער לאירוע נוסף שלא הופיע בתצהירו ולא ברשומות אחרות
24 לגבי שמועה על חייל שהתאבד בירי אוטומטי בעמדת השמירה בבסיס (טרם הגעתו של
25 המערער לבסיס) והדבר גרם לו לסיוטים. אין בכוונת הוועדה להתייחס לטענה זו, שהועלתה
26 לראשונה במהלך עדותו של המערער ואין לה כל עיגון בתיעוד מתיקו או בתצהירו.
27
28 קשר סיבתי רפואי-עובדתי:
29 38. משנקבעה התשתית העובדתית, נשאלת השאלה, האם הוכח קשר סיבתי רפואי-עובדתי בין
30 גורמי הדחק אליהם נחשף המערער במהלך שירותו הצבאי כמתואר לעיל (קשיי הסתגלות,
31 קושי ביצירת קשרים חברתיים, מרחק מן הבית תוך "החזקת קו", נפילת פגז) לבין התפרצות
32 מחלת הסכיזופרניה אצלו?

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

39. אין חולק, כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל המערער היא מחלה "קונסטיטוציונלית", קרי מחלה "הטבועה בנפשו של אדם, וממקום מתבואיה שם יכול שתתפרץ ויכול שתישאר רדומה עד לסוף ימיו של אדם" (ע"א 652/69 בוסאני נ' קצין התגמולים, פ"ד כד(1) 217 (1970)).
40. הקושי הוא, כפי שעמד על כך בית המשפט העליון בהלכת אביאן, כיצד ניתן לקשור בקשר סיבתי בין מחלה שקיננה בגופו של אדם עוד לפני שירותו, לבין השירות.

עברו של המערער:

41. מתיקו הרפואי עולה כי למערער רקע תורשתי בתחום הנפשי- דודו של המערער התאבד/ מת ממנת יתר, סבתו סבלה מסכיזופרניה, אביו היה אלכוהוליסט, לדבריו, אחד מאחיו השתחרר על רקע נפשי (ממסמכים רפואיים עולה כי למעשה אחיו מעולם לא גויס בשל שימוש ב-LSD²⁵ אולם המערער טען כי לא ידע זאת וכי הוא עצמו מעולם לא התנסה בסמים).
42. המערער שלל את הטענה כי אביו אלכוהוליסט/ היה אלכוהוליסט. ציין כי שתי אלכוהול רק לפרקים- מדי פעם בסופי שבוע.
43. אין חולק כי המערער לא טופל על רקע נפשי טרם גיוסו.
44. המערער עבר הטרדה מינית פיזית ע"י שמש בית הכנסת בגילאי 17-18, אולם לא סיפר זאת לאף אחד עד אשר הגיע לקב"ן. יש לציין כי מתיקו הרפואי עולה כי אמו סיפרה שעבר הטרדה מינית הן בגיל 8 והן בגיל 16. לטענת המערער לא ייחס לכך חשיבות. שלל את ההנחה כי בעקבות אירוע ההטרדה המינית היו לו מחשבות על מוות כבר בגיל 17-18.
45. מעדותו עולה כי אף חווה משבר בזהות הדתית, אולם לדבריו זה קרה לאחר שהגיע לבסיס נפח ולא לפני כן. ציין כי עזב את הישיבה הגבוהה אך לא כאקט של התרחקות מהדת אלא מפני שהישיבה הועתקה למקום אחר הרחוק ממקום מגוריו. עוד צוין במסמכים מעברו- מיעוט/ העדר מעורבות בפעילות חברתית בית ספרית, קשרים חברתיים מצומצמים²⁶.
46. יש להבהיר כי טענתו של המערער כי התרחקות מהדת החלה בהדרגה במהלך שירותו הצבאי אינה עולה בקנה אחד עם חלק מעדותו בה ציין כי אירוע ההטרדה המינית שעבר ע"י שמש בית הכנסת השפיע עליו ולמעשה ערער את האמונה שלו והביטחון שלו באנשים ובאלוהים ופיזית התרחק לדבריו מבית הכנסת (בהדרגה).
47. פרופ' טיאנו העיד כי ככלל התעללות מינית עלולה להוביל ברוב המוחץ של המקרים להפרעת אישיות ורק במצבי קיצון תוביל להפרעה פסיכוטית (גם אז זה לא יהיה גורם בלעדי). סוג ההטרדה שעבר המערער אינו עונה כלל לאפשרות של מצב פסיכוטי לשיטתו של פרופ' טיאנו. לא מצא בבדיקה אף תסמינים למצב פוסט טראומתי בעקבות ההטרדה.

²⁵ מסי 362 לת"ר.
²⁶ 96 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 16-03-14446

תיק חיצוני: 709228006

48. בעדותו אישר המערער כי היו לו קשיים חברתיים עוד לפני גיוסו, אולם מעולם לא פנה לפסיכולוג לפני השירות.
- לדבריו, לא היה בריון אלא קרו מספר פעמים שהיה מעורב בתקריות אלימות כטבעם של ילדים, כלשונו. נאלץ להגן על עצמו. בהקשר זה, ציין פרופ' טיאנו בעדותו כי ככלל תוקפנות מתפתחת לדיכאון בגיל ההתבגרות ולא לסכיזופרניה ואפילו אחוז אחד לא מגיע למצבים פסיכויטיים.
49. המערער חש לדבריו "עוף מוזר" מפני שהגיע מרקע דתי מאוד ואילו התלמידים הגיעו מרקע פחות דתי והיו הרבה קונפליקטים סביב הנושא.
- ציין כי על רקע הבעיות החברתיות הלך ליועצת ביה"ס פעם אחת. לא זכור לו מה היא אמרה לו.
- בעדותו אישר כי גם בישיבה התיכונית (המשתייכת לציונות הדתית) חש בקונפליקט, מפני שחש שייך לזרם החרדי. אולם לא עבר למסגרת חרדית, מפני שרצה בגרות. לדבריו, עבר לבית ספר ברמת גן מפני ששמע עליו המלצות מחבר ומפני שכאמור רצה תעודת בגרות.
- לא זכור לו שאמר שכבר מגיל 10 חל בו שינוי והפסיק לשחק ולתקשר עם ילדים. העיד כי דווקא בגיל 10 היה תלמיד טוב ומאוד מקובל, לא ידע אם הוריו הם אלו שאמרו זאת וכו'.
- אישר כי היו לו מעט מאוד חברים. בהמשך למסמך 33 לת"ר, לא ידוע לו האם בדקו אם יש לו בעיה מהספקטרום האוטיסטי.
- נוכח מסמך בו צוין כי לאורך רוב שנותיו חווה המערער קשיים חברתיים²⁷, העיד כי בלימודיו בבית ספר יסודי היה תלמיד מאוד מקובל, שיחק הרבה כדורגל וכדורסל. לדבריו, בישיבה התיכונית, כשעבר מהיסודי לתיכון היו באמת קשיים חברתיים.
- עומת אל מול מסמך בו אמו ציינה כי בהיבט החברתי היה תמיד מבודד ומופנם ללא כל קשרים חברתיים. שלל זאת וציין כי היו לו הרבה חברים ביסודי והיו נפגשים אחה"צ ומשחקים יחדיו.
- מעדותו עולה כי אמו הייתה חמה ואוהבת, לא חש שהיא דאגה רק לצרכיו החומריים. ציין כי דווקא אביו הוא זה מבניהם שפחות חם ואוהב.
- הפסיק להגיע לשיעורים החל מכיתה יב' מפני שלא רצה ומפני שהחל ללמוד במקביל בישיבה גבוהה (מסגרת שהולכים אליה אחרי התיכון). הגיע רק למבחני הבגרות, אבל לא הגיע לשיעורים.
- לדבריו, עד כיתה יב' (לא כולל) תמיד הגיע לכל השיעורים, לא פספס אף שיעור.
- הודה כי היו לו מחשבות על מוות, אבל סבור שמדובר במשהו טבעי. לדבריו, מעולם לא ניסה להתאבד. לא זכר האם היו לו מחשבות על מוות לפני הצבא, אולם ציין כי בשירותו הצבאי

²⁷ 397-399 לת"ר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 הרבה לחשוב על מוות. במסמכים מתיקו עולה כי מחשבות על מוות תוארו לראשונה בגיל 17,
2 קרי לפני גיוסו.
- 3 50. פרופ' טיאנו ציין בחוות דעתו כי מחשבות אופרטיביות על מוות החלו רק במהלך שירותו
4 הצבאי. בעדותו הדגיש כי בסיכום כל ישיבה צוין כי אין סכנה לאובדנות. מעדותו עולה כי
5 מחשבות על מוות הן נפוצות בקרב מתבגרים, מופיעות לראשונה בגילאי 13-14, מדובר
6 במארגן הרביעי בגיל ההתבגרות, ויש גם מקרים שמופיעות מאוחר יותר- בגילאי 16-17.
7 לדבריו יש להבדיל בין רצון למות לבין רצון להתאבד, קרי לחשוב על תכניות אופרטיביות.
8 להערכתו, לו בדק אותו באותה העת כשהיו לו רק מחשבות על מוות- לא היה רואה בכך ביטוי
9 לדיכאון קליני ולא היה ממליץ על תרופות נוגדות דכאון אלא על פסיכותרפיה.
- 10 51. ד"ר רוזיצקי אישר כי אפיזודה פסיכוטית יכולה לבוא לידי ביטוי בחשיבה אובדנית.
11 52. מעדותו של פרופ' טיאנו עולה כי לשיטתו הבעיות החברתיות שלו היו כתוצאה מקונפליקט
12 שחש בין הבית המאוד דתי ממנו בא לבין סביבת חבריו בבית הספר שהיו פחות דתיים. לא
13 חש בסביבתו הטבעית. הדגיש כי בכל הפעמים בהן נבדק ע"י אנשי מקצוע במערכת הצבאית
14 לא ראו בכך כמשהו שמלבה הפרעת אישיות. לכל היותר מהווה תסמין להפרעה נפשית.
- 15 53. פרופ' טיאנו הדגיש כי הוא מודע לכך שהמערער לא היה בריא נפשית ב-100% לפני גיוסו. עוד
16 הוסיף כי אינו יכול לשלול שבעיותיו היוו קרקע פורייה להתפרצות סכיזופרניה בשלב מאוחר
17 יותר. לטענתו אם המערער היה משרת קרוב לבית (ב"צריפין"/ "ב"קריה"), קרי בתנאים
18 שאינם תנאי דחק- לא היה סובל מסכיזופרניה. ציין כי המערער אף נכנס למחבוש לארבעה
19 ימים. יש לציין כי מן התיק הרפואי עולה כי המערער נדון למחבוש מספר פעמים עם זאת לא
20 נטען ע"י המערער כי אכן היה בכלא ואף מפקדו הכחיש זאת.
- 21 לשיטתו של פרופ' טיאנו, בעת שהבחינו כי המערער בעייתי, היו צריכים לדאוג להורדת
22 הפרופיל שלו ולהוריד אותו מהקו.
- 23 לעומת זאת, ד"ר רוזיצקי סבור כי במקרה דנן הריחוק מהבית לא היווה גורם לפרוץ
24 הסכיזופרניה.
- 25 פרופ' טיאנו שלל את התיאוריה לפי הספרות הרפואית דנה על גורמים בילדות המוקדמת
26 להתפרצות סכיזופרניה. מדובר לשיטתו בתיאוריה מיושנת.
- 27 כמו כן, ציין כי המטען הגנטי הוא אמנם שיקול אבל יש לשים את הדברים בפרופורציות
28 הנכונות. הסיכוי להתפרצות סכיזופרניה בקרב כלל האוכלוסייה הוא 1%. בהינתן נוכחות
29 מחלת סכיזופרניה בדור שני (סבתא) הסיכוי עולה מ-1% ל-3%. לדבריו, ככל שהיו בעיות
30 שתייה מצד אביו של המערער- הדבר לא מהווה פקטור להופעת סכיזופרניה. במהלך עדותו
31 התבקש להתייחס להנחה כי העדר חוס ואהבה מצד אם וניכור מצד האב מהווים פקטור
32 להופעת המחלה. המומחה השיב בהקשר זה כי לא התרשם שכך היו פני הדברים, ציין כי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 הבחין מהתיעוד כי האב לא רצה שישחררו את בנו מהצבא, לכן ניתן להסיק על מעורבותו
2 הרגשית של האב בהליך מול מערכת בריאות הנפש, לפחות בחלקו.
- 3 באשר לדודו ואחיו של המערער- לא קיבל נתונים שיבהירו במה הדוד חלה ומדוע אחיו שוחרר
4 מהצבא, לכן אינו יכול להתייחס לזה כמרכיב שמשחק תפקיד בהופעת המחלה שלו. ככלל לפי
5 הספרות הרפואית מקובל שמספר שבועות קודם להתפרצות האירוע הפסיכוכטי מופיעים עודף
6 אירועים סטרסוגניים.
- 7 סיכם את דבריו ואמר כי המערער התגייס כשהוא לא בריא נפשית במאת האחוזים, היו ללא
8 ספק נסיבות ששיחקו תפקיד. אולם, אלמלא נסיבות של תנאי דחק בשירות- המחלה לא
9 הייתה פורצת לשיטתו.
- 10 54. ד"ר רוזיצקי הצביע בעדותו על כך שבתקופת הילדות מצבי דחק ואירועים חריגים יכולים
11 להיות קשורים להתפרצות מחלת הסכיזופרניה, וזאת בניגוד לתזה שגורמים סביבתיים/
12 אירועי דחק מאוחרים יותר יכולים להיות הגורמים למחלה. סיכום מחקרי הראה סיכון פי 3
13 לפרוץ מחלת הסכיזופרניה בגיל מאוחר יותר בקרב מי שנחשפו לאירועים טראומטיים במהלך
14 הילדות. המחקר מראה שיש אירועי דחק בגיל הברורות ובסמוך לכך פורצת האפיזודה
15 הפסיכוכטית. אי אפשר לדעת האם הדחק הוא בגין האופי הזחלני של המחלה או שמא בגלל
16 האירוע עצמו.
- 17 מעדותו עולה כי היו מקרים בודדים בהם הכיר בקשר בין חוויה טראומטית לבין סכיזופרניה.
18 מדובר באירועי מלחמה יחד עם תסמיני PTSD שמתפתחים לאפיזודה פסיכוכטית בהמשך.
19
- 20 מסקנות:
- 21 55. לאחר שסקרנו את עדויות המומחים ואת עברו הרפואי של המערער, נחה דעתנו לקבוע כי
22 למערער היה מטען גנטי תורשתי. כמו כן, עובר לגיוסו, סבל המערער מקשיים חברתיים
23 מסוימים, עבר הטרדה מינית בצעירותו אשר גרמה להתרחקות מסוימת מן הדת, אולם כל
24 הנ"ל לא גרמו לפרוץ המחלה אצלו. אדרבא, הוכח כי למרות קיומם, הצליח המערער
25 בלימודיו (ואף הצטיין בהם). אולם משהחל לשרת בבסיס "נפח" החל המערער לפתח מצוקה
26 נפשית עקב תנאי שירותו כמתואר לעיל, דבר שהוביל בסופו של דבר לפרוץ המחלה.
27
- 28 56. שני המומחים הרפואיים סבורים כי תנאים סביבתיים יכולים לגרום להתפרצות המחלה. אם
29 כי, לדידו של ד"ר רוזיצקי יש להתמקד בתנאים סביבתיים/ אירועי דחק בתקופת הילדות
30 בלבד. אין בידינו לקבל עמדתו של ד"ר רוזיצקי בהקשר זה, מפני היותה גורפת ונחרצת למדי.
31 נראה כי אם נאמץ את דבריו אזי לא תהיה כל חשיבות לרמת הדחק שחוה חייל (כל חייל)

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 במהלך שירותו הצבאי, מפני שממילא לא מדובר בדחק שנגרם בילדות, ולכן אפרוירית נשלל
2 לשיטתו כל קשר בין תנאי השירות לבין פרוץ מחלת הסכיזופרניה.
- 3 57. מסקירת עברו ניתן ללמוד כי מבנה אישיותו של המערער, עוד בעת גיוסו לצה"ל, היה שונה
4 ושביר יותר מיתר חבריו, אך בעניין זה ניתן לומר כי הסברה שהמערער היה בעל "גולגולת
5 דקה" מחזקת את המסקנה כי השירות הצבאי, על כל תנאיו, פגע בו למעלה מן המצופה
6 (בעניין "גולגולת דקה" ראו ע"א 285/86, סעדיה נגר נ' דר' אריה וילנסקי ואח', פ"ד מג(3),
7 284).
- 8 58. במאמר מאת א' ויצטום ואח', "השירות הצבאי ומחלת הסכיזופרניה", "רפואה ומשפט" צוין
9 כי "... מושג הדחק הינו נרחב ומגוון הרבה יותר, כולל ההנחה שהצטברות של מספר גורמי
10 דחק, או לחילופין – ההימשכות של גורם דחק שאיננו קיצוני לתקופה ממושכת, הם
11 משמעותיים לא פחות מגורם דחק אחד יחיד, קיצוני בעוצמתו וקצר במשכו."
12 עוד צוין במאמר לעיל כי ייתכן ואדם בעל פוטנציאל לפתח את מחלת הסכיזופרניה לא יפתח
13 את המחלה בהעדר גורמים, שהם גורמי דחק מבחינתו.
14 בהינתן העובדה שהמחלה פרצה אצל המערער במהלך שירותו הצבאי ועל רקע המצוקות
15 הנפשיות מהן סבל בתקופה זו כמתואר לעיל, אנו קובעים כי הוכח קשר סיבתי רפואי בין
16 תנאי השירות הצבאי בהם שהה המערער לבין התפרצות המחלה אצלו.
- 17
- 18 **קשר סיבתי משפטי:**
- 19 59. לאחר ששקלנו את טענות הצדדים, אנו סבורים כי בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה
20 שבפנינו, מתקיים קשר סיבתי משפטי על שני היבטיו, הן הסובייקטיבי והן האובייקטיבי.
21 נבחר את עמדתנו.
- 22 60. **כבר נפסק בעבר כי מהותו של היסוד הסובייקטיבי היא כי 'יש לקבל את החייל כמות שהוא
23 – על מעלותיו ועל חסרונותיו, דהיינו על תכונותיו הסובייקטיביות' (עניין אביאן, חוות דעתו
24 של השופט ש' לוי, בעמ' 768). לטעמי לא מדובר רק בעקרון של הגולגולת הדקה – קבל את
25 התובע כפי שהוא, עסקינן בייחוד בחוק שהוא סוציאלי בעיקרו מתוך הכרה בתרומה
26 המיוחדת והייחודית של המשרת בכוחות הבטחון.** רע"א 2071/11 קופרמן נ' קצין
27 התגמולים, [פורסם בנבו].
- 28 61. בקשר למחלת הסכיזופרניה, פסקו בתי המשפט לא אחת כי אין צורך בהתרחשות מקרה יוצא
29 דופן אשר "ילחץ על ההדק" ו"ישחרר" את המחלה האורבת בנפשו של אדם, אלא די בתנאי
30 חיים אשר יעוררו מתח ופחד, גם כשהם אינם בלתי רגילים. אמת המידה להערכת קיומם של
31 מתחים אלה היא סובייקטיבית ומשתנה מאדם לאדם (ראה ד"נ 3/70, קצין התגמולים נ'
32 שלום בוסאני, פ"ד כד (1), 637).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

1 62. ולענייננו, בחינת היסוד הסובייקטיבי, מורה כי המערער בעל גולגולת דקה, וכי המחלה פרצה
2 אצלו במהלך שירותו הצבאי.
3

4 היסוד האובייקטיבי –

5 63. כידוע, יש להוכיח כי תנאי השירות ו/או האירוע שגרמו לפרוץ המחלה הקונסטטוטיונלית
6 אינם טריוויאליים או שגרתיים אלא בעלי מאפיינים ייחודיים ומיוחדים לחיי הצבא ובעלי
7 ממשות (רע"א 6270/98 פוטשניק נ' קצין התגמולים, פ"ד נו(3), 721). ככל שהייחודיות
8 "הצבאית" של המאפיינים היא ברורה, כגון השתתפות בפעולות לחימה או התרחשות אירוע
9 חריג במהלך השירות הצבאי- מתעצם קיומו של הקשר הסיבתי המשפטי. לצד זאת, יש לזכור
10 כי העדרו של מאפיין צבאי מובהק או אירוע חריג, אינו שולל בהכרח הכרה בקיומו של קשר
11 סיבתי משפטי כאמור, ובלבד שהתנאים שגרמו לפרוץ המחלה הינם בעלי אפיון ייחודי לחיי
12 הצבא (דנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5), 732).

13 64. היסוד האובייקטיבי בסיבתיות המשפטית נבחן על פי נסיבות הקונקרטיות של כל מקרה
14 ומקרה, ויכול להתקיים, מבלי שיתלווה אליו יסוד צבאי מובהק או אירוע חריג, ובלבד שיהא
15 קשור לייחודיות והמיוחדות של השירות הצבאי, וכבר נפסק בעניין זה כי "השאלה אימתי
16 נסווג אירוע כטריוויאלי ואימתי נסווג אירוע כיוצר קשר סיבתי, שאלה היא הנתונה להכרעה
17 בכל מקרה ומקרה על-פי נסיבותיו. שיקול-הדעת המוקנה לבית-משפט שיקול-דעת רחב הוא"
18 (ראה פרשת אביאן, עמ' 765).

19 65. בענייננו, כבר למן תחילת שירותו בבסיס נפח שידר המערער אותות מצוקה נפשית הנובעים
20 משירותו הצבאי: קשיי הסתגלות, קשיים ביצירת קשרים חברתיים, קשיים בקבלת מרות/
21 בעיות משמעת.

22 ברי כי קשיים אלה הם ייחודיים לחיי צבא, אף אם חלקם מתקיים בחיים האזרחיים. ונבהיר-
23 המסגרת הצבאית מאופיינת במשטר כפייתי הייחודי לחיי הצבא ואינו מתקיים בחיים
24 האזרחיים. משטר זה מכתוב לחייל יחסי מרות צבאית, תנאי מחיה צבאיים וסביבה חברתית
25 הנכפית עליו, כאשר נשללת מן החייל זכות הבחירה או ההחלטה ברבדים רבים בהתנהלותו
26 ובחיו. כך למשל, קשיי הסתגלות בחיים האזרחיים, כאשר נתונה בידי האדם הברירה
27 לשנותם ו/או להתגבר עליהם בדרכים שונות, אינם דומים לקשיים הסתגלותיים תחת משטר
28 צבאי. אמנם, ככלל, קשיים אלה הינם שגרתיים לאדם בעל נפש חסינה, אולם לא כך הדבר
29 לגבי אדם בעל נפש פגיעה שבגופו חבויה מחלה קונסטטוטיונלית, וככל שקשיים אלה גורמים
30 לפריצתה של מחלה קונסטטוטיונלית שהייתה חבויה בגופו של חייל, לא ניתן לעצום עין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 מהמאפיין הצבאי/כפייתי הטמון בהם, ולא ניתן לומר שמדובר בקשר רופף או חסר ממשות,
- 2 אלא בקשר ברור והדוק, למרות שעצמת "הצבאיות" אינה מובהקת בו.
- 3 66. לא נעלמה מעינינו הפסיקה שקבעה כי המעבר ממערכת אזרחית לצבאית כמו גם טירוונות
- 4 אינם מקיימים אחר היסוד האובייקטיבי של הסיבתיות המשפטית ולא ניתן לשלול אפריורית
- 5 קיומו של יסוד אובייקטיבי לגבי פעילות צבאית הנתפסת כפעילות טריוויאלית (רע"א
- 6 1318/09 מדינת ישראל-קצין התגמולים נ' פלונית (פורסם בנבו, 15.09.09).
- 7 67. כאמור בעניינינו המערער החל לסבול מתנאי דחק מצטברים נוכח שהייתו בבסיס מרוחק
- 8 בביתו, הנמצא על גבול הצפון, כשבסמוך לבסיס ישנו שטח אש של בסיס שריון בו מתקיימים
- 9 תרגילים רבים, אחד מן התרגילים בהם נשמע פיצוץ נחקק בו וגרם לכאבי ראש וצלצולים
- 10 באזניים, נוסף על האמור לא עמד בלחץ ובדרישות המערכת הצבאית וכן התקשה להסתגל
- 11 חברתית ונשפט מספר פעמים. במסגרת הצבאית הנ"ל נכפו עליו כמצוין לעיל, דרישות צבאיות
- 12 כגון עמידה בלוחות זמנים, פעם בשבוע/ בשבועיים בהם נאלץ לעבוד עד שעה מאוחרת
- 13 במסגרת תרגילים שנערכו, שמירות. אי המשמעת מצדו של המערער גררה נשיאה בעונשים
- 14 כגון ריתוק (ומחבוש?), אשר הוסיפו אף יותר לדחק שכן משמעותם- זמן ממושך בו נגזר עליו
- 15 לשהות במרחק רב מביתו. גורמים אלה היוו אצל המערער, בעל הנפש הפגיעה, גורמי דחק
- 16 אשר יצרו באופן מצטבר קרקע פורייה להתפתחות המחלה.
- 17 68. מצוקתו של המערער גברה, והמפקדים הפנו אותו פעמים רבות לשיחות אצל קב"ן. חרף
- 18 התרשמות ממצוקה נפשית מתונה ובינונית ותלונות רבות על הפרעות בתפקוד מצד מפקדיו
- 19 וחוסר משמעת- לא נעשה דבר באשר לשינוי/ הקלה בתנאי שירותו של המערער.
- 20 69. יוצא אפוא שעצם תנאי השירות הצבאי יצרו בנפשו של המערער מצב דחק חריג שאינו אופייני
- 21 לחיילים אחרים, והם אילו שדחקו בנפשו עד להתפרצות המחלה. אמנם לא ניתן היה לשלול
- 22 באופן עקרוני שהמחלה לא היתה מתפרצת אלמלא השירות הצבאי, אולם כבר נפסק כי
- 23 "מקום בו השירות הצבאי גורם לפרוץ המחלה, אין באפשרות התיאורטית של פריצתה גם
- 24 מחוץ לשירות כדי לשלול זכותו של החייל להכרה בנכותו" (ראה ע"א 472/89 קצין התגמולים
- 25 נ' רוט, פ"ד מה(5), 203).
- 26 70. בעוד שבעבר בתי המשפט נטו לנקוט בהכרה בקשר גרימה מלא בין תנאי השירות לבין המחלה
- 27 הקונסטטיטיונלית שהתפרצה, הגם שהשירות אינו הגורם הבלעדי להתפרצות המחלה (ואולי
- 28 אף אינו הגורם העיקרי), ניכרת בשנים האחרונות מגמה הקוראת לשינוי ההלכה המייחסת
- 29 את מלוא נטל האחריות לשירות בצבא מקום שמחלה קונסטטיטיונלית התפרצה במהלך
- 30 השירות, ותחת זאת לכלל האחריות היחסית (רע"א 7715/13 פלונית נ' קצין התגמולים,
- 31 (פורסם בנבו, 8.5.16)).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

71. בענייננו, המומחים משני צדי המתרס דוחים אפשרות להחמרה. מחד גיסא, פרופ' טיאנו ציין בחוות דעתו כי אינו רואה אפשרות לדבר על החמרה, שהרי גם במערכת בריאות הנפש של הצבא לא הוזכר ולו במרומז, קיומו של תהליך אצל חייל המוכר למערכת במשך כשנתיים לפני התפרצות המחלה. מאידך גיסא ד"ר רוזיקי שולל התכנות של גרימה או החמרה מפני שלשיטתו המערער לא סבל ולא עבר אירועים טראומטיים חריגים הקשורים לתנאי השירות או לפעילות מבצעית.
72. מעיון בתצהירו של מר מילוא, הקב"ן שטיפל במערער לאורך השירות, הדגיש מספר פעמים בסקירת פגישותיו עם המערער כי לא התרשם מחולי מגורי/ מסוכנות מצד המערער ועל אחת כמה וכמה לא ממצב פסיכוטי/ הפרעה נפשית.
73. נוכח האמור ומעיון בתיעוד לא שוכנענו כי ניתן להבחין בקיומו של תהליך פרודרומאלי לפני התפרצות המחלה. השלב הראשון בו ישנה אינדיקציה של ממש לקיומו של תהליך פרודרומאלי הוא במסמך מיום 16.7.13 ובו צוין חשד לתהליך פרודרומאלי לקראת אפיזודה פסיכוטית.
74. פרופ' טיאנו שולל אפשרות כי החל תהליך פרודרומלי עוד לפני שהמערער עלה לרמת הגולן. לדבריו, יש לשים לב לכך שה-DSM מגדיר צורות כניסה לסכיזופרניה כאשר אחת מהן היא פריצה פתאומית של מחלת הסכיזופרניה ללא הפרודרום. לדבריו עד יוני 2013 לא היו סימנים שיכלו לנבא התפרצות סכיזופרניה.
75. אנו סבורים כי בין אם מדובר במחלה שפרצה ללא סימני פרודרום כלל ובין אם מדובר במחלה קונסטיטוציונלית, אשר התפתחה באופן איטי מאוד והדרגתי, אשר קשה לזהות את סימניה הראשוניים, הרי שנוכח קביעתנו כי המחלה פרצה במהלך השירות הצבאי ושהיו גורמי לחץ ודחק מצטברים שחוה המערער לאורך זמן במהלך שירותו הצבאי, ולאור ההלכה הקושרת גרימה לכל מחלה קונסטיטוציונלית, אשר פרצה במהלך השירות ואשר הוכח לגביה קשר סיבתי - הרי שמחלתו של המערער נגרמה תוך כדי ועקב שירותו הצבאי.
76. ודוק: התרשמנו, כפי שאף עולה מחוות דעתו וחקירתו הנגדית של פרופ' טיאנו, שלמערער היה רקע נפשי הקודם לגיוסו לצה"ל (ראה סעיף 53 הנ"ל). עם זאת, עסקינן בשאלת הקשר הסיבתי שבין מחלת הסכיזופרניה לבין שירותו הצבאי של המערער וגם אם למערער היו תסמינים להפרעות נפשיות אחרות, אין בכך כדי לשלול את מסקנתנו שכן מן המפורסמות הוא שכמה הפרעות נפשיות יכולות לדור בכפיפה אחת באותו אדם.
77. **סוף דבר:** הערער מתקבל. אנו קובעים כי **מחלת הסכיזופרניה של המערער נגרמה תוך כדי ועקב שירותו הצבאי.**

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

- 1 המשיב ישלם למערער סך של 20,000 ₪ הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד. 78
- 2 בשולי הדברים, ראינו לנכון בהזדמנות זו לקרוא-שוב- לרפורמה בגיוס מלש"בים בכל הנוגע 79
- 3 לבחינת כשירותם הנפשית. לצערנו, תביעות מן הסוג הנ"ל חוזרות ונשנות ולא ניתן להיכחד
- 4 כי בפועל מגייסים מועמדים אשר עלולים להיות בעלי פגיעות לחלות בסכיזופרניה. המצפן
- 5 המוסרי מחייב לקיחת אחריות כלפי אותם בעלי "גולגולת דקה" אשר חוו תנאי דחק במהלך
- 6 שירותם הצבאי, אולם לא מן הנמנע כי ניתן לאתר מבעוד מועד את המלש"בים אשר נראים
- 7 בריאים, ברם מועדים לפתח את המחלה כאמור. במאמר שהזכרנו לעיל הציעו המחברים
- 8 אמצעים פשוטים יחסית לאיתור הנ"ל- אם על-ידי ראיון קליני המתמקד בתפקוד סוציאלי
- 9 וכן באמצעות נטילת הטרואנמנזה מסודרת ממשפחת המלש"ב אודות תפקודו החברתי
- 10 ובדיקות קוגניטיביות פשוטות יחסית (א' ויצטום ואח'), "השירות הצבאי ומחלת
- 11 הסכיזופרניה", רפואה ומשפט בעמ' 51 (2001)
- 12 איתור מקדים יוביל להתאמת סוג השירות לחייל הפגיע, באופן בו יוכלו לנתב לצמצום 80
- 13 אופטימלי של תנאי הדחק שעלול החייל לחוות במהלך השירות.
- 14
- 15
- 16
- 17

ערעור בזכות לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים ממועד המצאת פסק הדין.

- 18 המזכירות תשיב למשיב את תיקו הרפואי של המערער ותתעד ברישומיה.
- 19
- 20
- 21 ניתנה היום, כ"ט שבט תשע"ט, 04 פברואר 2019, בהעדר הצדדים.
- 22
- 23
- 24

- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

ד"ר מרדכי משיח
חבר וועדה

עוה"ד צפורה בלאושטיין
חברת וועדה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 14446-03-16

תיק חיצוני: 709228006

1
2
3
4
5

שי משה מזרחי, שופט, יו"ר הוועדה

שי מזרחי, שופט

6
7

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

לפני **כבוד השופטים יהודית שבת, סג"נ, יונה אטדגי, מיכל עמית-אניסמן**

מערער **קצין התגמולים משרד הבטחון**
ע"י ב"כ עו"ד שרון ואלה

נגד

משיב **ע. א. ב.**
ע"י ב"כ עו"ד מיכאל קיכל

פסק דין

1

2

השופט מ. עמית-אניסמן:

3 ערעור קצין התגמולים על החלטת ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959
4 (להלן: "חוק הנכים") (בראשות כבוד השופט שי מזרחי) (להלן: "הוועדה") מיום 4.2.19, שלפיה נתקבל
5 ערעורו של המשיב על החלטת קצין התגמולים מיום 31.1.16 ונקבע כי מחלת הסכיזופרניה בה לקה
6 המערער נגרמה תוך כדי ועקב שירותו הצבאי (להלן: "ההחלטה").

7

8

רקע עובדתי:

9 1. המשיב, יליד 1992 התגייס ביום 5.12.10 לשירות חובה בצה"ל בפרופיל 82 (סעיפי ליקוי עמוד
10 שדרה ועיניים). המשיב עבר טירונות בבסיס בה"ד 7 בצריפין. לאחר מכן, עבר קורס מפעיל תקשוב רדיו
11 בבה"ד 7 וסופח לגדוד קשר שם שירת כאחראי תקשורת. בתום הקורס (29.3.11) הוצב בסיס "נפח"
12 ברמת הגולן וסופח לגדוד תומך לחימה של מערך השריון.

13 2. מהתיעוד הרפואי שבתיקו הרפואי של המשיב עולה כי ביום 9.8.11 פנה לקב"ן ונקבע כי הוא
14 סובל מ"מצוקה הסתגלותית בעלת מאפיינים דכאוניים על רקע אישיותי". כמו כן, נקבע בסיכום הפגישה
15 כי: "קיימת פסיכופתולוגיה במשפחה. קיימת אובדנות במשפחה המורחבת. מתאר לחץ רב מצד אביו
16 לשרות קרוב לבית וכן מרגיש חצוי בין רצונו לתפקוד ובחירה עצמאית לבין לחצים מצד הסביבה. כיום
17 שולל כוונות אובדניות. מתאר רצון לחיות ותקווה לעתיד טוב יותר. מתאר תיאבון ושינה שמורים...כיום
18 רקע חברתי מצומצם מאוד. נקבע כי נתחיל תהליך אבחון וטיפול. נערך חוזה טיפולי בו במידה יהיו
19 מחשבות אובדניות יפנה למפקדיו או אלי ולא יפגע בעצמו בשום צורה".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 3. בהמשך שירותו, החל המשיב בטיפול אצל הקב"ן כמפורט בהרחבה בהחלטת הוועדה (סעיפים
- 2 23-41).
- 3 4. ביום 16.7.13 נפגש פעם נוספת עם הקב"ן אשר קבע: "... מעוניין בשחרור מהצבא, מקשר
- 4 התדרדרות לשירות הצבאי. בוצעה שיחה טלפונית עם אביו שתומך בהחלטה לשחרר את החייל משירות.
- 5 לאור התדרדרות במצב הנפשי ולתחילת מחלה פסיכוטית כרונית הוחלט על שחרור מהצבא עם פרופיל
- 6 21, ס.ל. 29707. הוסבר לאביו על צורך במעקב וטיפול אצל פסיכיאטר בקופ"ח או במרפאה אזורית.
- 7 לדבריו כן נערכה שיחה עם ההורים הגיע לזע"ר עם ליווי קצין מיחידתו. ההמלצה רופא פסיכיאטר-
- 8 התקבלה..."
- 9 במסגרת המפגש הנ"ל מיום 16.7.13 הועלה חשד לסכיזופרניה ("אבחנות עיקריות acute susp.
- 10 Schizophrenia-like").
- 11 5. על סמך המלצות הפסיכיאטר ד"ר צ'ולה, כי ישנה החמרה במצבו ואינו כשיר - שוחרר ביום
- 12 למחרת (17.7.13) משירות צבאי.
- 13 6. תביעה שהגיש המשיב להכיר בו כנכה צה"ל לפי חוק הנכים נדחתה ע"י קצין התגמולים שקבע
- 14 כי "הנני להודיעך כי בקשתך נדחית, לאחר שהגעתי למסקנה, על בסיס החומר העובדתי והרפואי שעמד
- 15 בפני, כי לא נמצאו הוכחות שהתקיימו בשירותך תנאי שירות או אירועים חריגים כמתואר על ידך. כמו כן,
- 16 בקשתך נדחית לאחר שהגעתי למסקנה בהתבסס על חוות הדעת מיום 6.1.16, כי לא הוכח קשר סיבתי
- 17 בין שירותך ובין מחלתך הנפשית".
- 18 7. המשיב לא השלים עם ההחלטה וערער בפני ועדת הערעורים לפי חוק הנכים.

החלטת הוועדה

- 21 8. המשיב תמך את ערעורו בפני הוועדה בחוות דעת של פרופ' טיאנו מיום 17.7.16, אשר ציין כי
- 22 נוכח השתלשלות העניינים החל משנת 2013- המערער סובל מסכיזופרניה. הוסיף כי: "...עד לגיוסו לא
- 23 דווחו תסמינים להפרעה רגשית, פרט לקשיים חברתיים מסויימים...". עוד הוסיף וקבע כי "מתחילת
- 24 השירות קיימות הפרעות הסתגלות בלתי ספציפיות, אולם תוך כדי תפקוד צבאי תקין. למעשה, רק לאחר
- 25 שעלה החייל לרמה וחווה, לדבריו, חוויה חבלתית במסגרת תרגול צבאי באש חיה ופגז נפל לא רחוק
- 26 ממנו, מתחיל תהליך ההתפרקות, המסתיים בהתקף פסיכוטי".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 פרופ' טיאנו הוסיף וקבע כי "אינני רואה אפשרות לדבר על החמרה, שהרי גם במערכת בריאות
- 2 הנפש של הצבא לא הוזכר ולו במרומז, קיומו של תהליך אצל חייל המוכר למערכת במשך כשנתיים לפני
- 3 התפרצות המחלה".
- 4 10. מטעם המערער הוגשה חוות דעת של ד"ר אהוד רוזיסקי מיום 23.1.17, אשר הסכים עם
- 5 האבחנה שלפיה המשיב לוקה במחלת הסכיזופרניה. יחד עם זאת, קבע כי לא ניתן להתעלם
- 6 מהפסיכופתולוגיה המשפחתית. מעבר לכך, לשיטתו, יש ליתן משקל להטרדה המינית שעבר המשיב
- 7 טרם השירות הצבאי ולמצוקה נפשית משמעותית אשר התבטאה בגיל זה, גיל 17, במחשבות על מוות.
- 8 כמו כן, במהלך התיכון סבל מקשיים חברתיים אשר יכולים להיות מוסברים כתהליך זחלני טרום פרוץ
- 9 מחלת הסכיזופרניה.
- 10 11. מנגד, המשיב סבל מקשיי הסתגלות לשירות הצבאי מאז תחילת גיוסו ומכאן שניתן לראות כי
- 11 בסיס ההפרעה היה כבר בתחילת שירות הצבאי.
- 12 12. באשר לאירוע הפגז ציין ד"ר רוזינסקי כי המשיב לא נפגע, לא פנה מיידית לטיפול רפואי ובהמשך
- 13 התלונן על כאבי ראש וכאבי אזניים. מעבר לכך, "אין עדות להשפעה של אירוע זה בפרט ולתנאי השירות
- 14 הצבאי בכלל במכתבי האשפוז בהם כבר היה במצב פסיכוטי ואובחנה מחלת הסכיזופרניה. להיפך,
- 15 במכתב האשפוז צוין כי במהלך האשפוז הצבאי לא היה אירוע חריג אשר יכול היה להשפיע על מצבו
- 16 הנפשי. להערכתי מדובר באירוע מינורי אשר אינו יכול להיות קשור להופעת מחלת נפש קשה ומשמעותית
- 17 כמו סכיזופרניה".
- 18 13. לסיכום, נקבע בחוות דעתו, כי "מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל אינה קשורה לתנאי שירותו
- 19 הצבאי הסדיר".
- 20 14. המחלוקות בין הצדדים, כפי שבאו לידי ביטוי בהחלטת הוועדה, השתרעו על פני מספר מישורים:
- 21 האחד, תנאי שירותו של המשיב; השני, מהלך התפתחות המחלה והטיפול הנפשי שניתן למשיב. כמו כן,
- 22 הצדדים היו חלוקים באשר לעברו של המשיב ובאשר לשאלת התקיימותו של הקשר הסיבתי העובדתי
- 23 והמשפטי בין המחלה לבין השירות.
- 24 15. באשר לתנאי שירותו של המשיב, הוועדה סקרה בהרחבה את תנאי שירותו וקבעה כי המשיב
- 25 שימש בתפקיד של מפעיל תקשוב מבצע, כקשר בגדוד 389 ברמת הגולן, גדוד שאינו לוחם, ואולם
- 26 התפקיד מתבצע מחוץ לבסיס, בשטח.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

16. עוד ציינה הוועדה כי מעיון בתיקו של המשיב עולה כי נשפט 9 פעמים במהלך שירותו בגדוד
זאת עקב היעדרות משירות, סירוב פקודה, התנהגות שאינה הולמת ורשלנות לגבי תעודות וכי על המשיב
נגזרו לא אחת עונשי ריתוק.
17. הוועדה קבעה לענין זה כי "פגישותיו של המערער (המשיב - מ.ע.א.) עם הקב"ן מחד גיסא
והתלונות הרבות שהוגשו כנגד המערער במהלך שירותו מאידך גיסא, מציינות תמונה עגומה המשקפת
הן את חוסר הסתגלותו של המערער והן את חוסר הבנתם של מפקדיו באשר לדרך הטיפול בו. המערער
שידר אותות מצוקה שנבעו מקשיי הסתגלות, ממרחק רב מן הבית ומקושי ביצירת קשרים חברתיים.
המצוקה הנפשית באה לידי ביטוי בעבירות משמעת לא מעטות".
18. לאור האמור, הגיעה הוועדה למסקנה לפיה "יתכן וניתן היה למנוע את התפרצות המחלה על ידי
הקלת תנאי השירות של המערער ובראשם- הצבתו בבסיס קרוב לבית".
19. עוד התייחסה הוועדה בהחלטתה לאירוע, אשר על פי הנטען על ידי המשיב, הינו אירוע דחק
והוא אירוע של נפילת פגז בשטח אש שהתפוצץ לטענתו "ממש בסמוך אליו" וכתוצאה ממנו, כך נטען,
סובל הוא מכאבי ראש. הוועדה קיבלה את גירסת המשיב באשר ל"אירוע של פיצוץ", ואולם קבעה כי "לא
דובר ממש בנפילת פגז בסמוך אל המערער (המשיב - מ.ע.א.) כפי הנטען בתצהירו, אלא כמה
עשרות מטרים ממנו בזמן שהיה בעמדת השמירה, אולם קולות הפיצוצים נשמעו היטב".
20. הוועדה מצאה לנכון לציין כי לא נעלם מעיניה כי המשיב לא הלין על אירוע זה בסמוך למועד
התרחשותו, לא בפני הקב"ן ולא לפני רופא אחר, וכי המסמך הראשון המתעד את טענת המערער באשר
לנפילת פגז הוא מיום 26.5.13, קרי כחמישה חודשים לאחר האירוע במסגרתו התלונן על כאבים באוזן.
21. הוועדה הגיעה למסקנה כי אין לראות באירוע נפילת הפגז כגורם בלעדי למצב הדחק בו היה
שרוי המשיב כי אם "בתוספת של הצטברות למצבי הדחק מאז תחילת שירותו בבסיס 'נפח'".
22. הוועדה הוסיפה וציינה כי אמנם קשיי ההסתגלות של המשיב החלו כבר בשלב הטירונות. עם
זאת, "במהלך שירותו בבסיס נפח, ברמת הגולן, קשיי ההסתגלות של המערער (המשיב - מ.ע.א.) הלכו
וגברו וכך כעבור חודשים ספורים בלבד ממועד שיבוצו בבסיס הופנה לראשונה על ידי מפקדו לקב"ן".
23. הוועדה סקרה בהרחבה את עברו של המשיב. הגם שאין חולק כי המשיב לא טופל על רקע נפשי
טרם גיוסו, הרי שמתיקו הרפואי עולה כי למשיב רקע תורשתי בתחום הנפשי- דודו התאבד/ מת ממנת
יתר, סבתו סבלה מסכיזופרניה, אביו היה אלכוהוליסט, לדבריו, אחד מאחיו השתחרר על רקע נפשי
(ממסמכים רפואיים עולה כי למעשה אחיו מעולם לא גויס בשל שימוש ב-LSD).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 24. כמו כן, המשיב עבר הטרדה מינית פיזית ע"י שמש בית הכנסת בגילאי 17-18, אולם לא סיפר
2 זאת לאף אחד עד אשר הגיע לקב"ן.
3 25. עוד קבעה הוועדה כי מעדותו של המשיב עולה כי אף חווה משבר בזהות הדתית, אך לטענתו
4 רק לאחר גיוסו לצה"ל.
5 26. הוועדה מצאה לנכון לציין כי מעדותו של המשיב עולה כי היו לו קשיים חברתיים עוד לפני גיוסו,
6 וכי חש לדבריו "עוף מוזר" מפני שהגיע מרקע דתי מאוד, ואולם מעולם לא פנה לפסיכולוג לפני השירות.
7 27. לאחר שהוועדה סקרה את עדויות המומחים ואת עברו הרפואי של המערער, הגיעה למסקנה כי
8 למשיב מטען גנטי תורשתי וכי עובר לגיוסו, סבל המשיב מקשיים חברתיים מסוימים ועבר הטרדה מינית
9 בצעירותו אשר גרמה להתרחקות מסוימת מן הדת. יחד עם זאת, הגיעה הוועדה למסקנה, שלפיה כל
10 הגורמים האמורים לא גרמו לפרוץ המחלה אצלו. עוד קבעה הוועדה כי רק משהחל המשיב לשרת בבסיס
11 "נפח" החל לפתח מצוקה נפשית עקב תנאי שירותו כמתואר לעיל, דבר שהוביל בסופו של דבר לפרוץ
12 המחלה.
13 28. הוועדה הוסיפה וקבעה כי "מסקירת עברו ניתן ללמוד כי מבנה אישיותו של המערער (המשיב –
14 מ.ע.א.), עוד בעת גיוסו לצה"ל, היה שונה ושכיר יותר מיתר חבריו, אך בעניין זה ניתן לומר כי הסברה
15 שהמערער היה בעל "גולגולת דקה" מחזקת את המסקנה כי השירות הצבאי, על כל תנאיו, פגע בו למעלה
16 מן המצופה".
17 29. לאור האמור לעיל, ובהינתן העובדה שהמחלה פרצה אצל המשיב במהלך שירותו הצבאי ועל
18 רקע המצוקות הנפשיות מהן סבל בתקופה זו, קבעה הוועדה כי הוכח קשר סיבתי רפואי בין תנאי השירות
19 הצבאי בהם שהה המשיב לבין התפרצות המחלה אצלו.
20 30. לאור האמור, הוועדה הנכבדה קיבלה את ערעורו של המשיב וקבעה כי מחלת הסכיזופרניה בה
21 לוקה המשיב נגרמה תוך כדי ועקב שירותו הצבאי.
22
23 הערעור
24 31. המערער, קצין התגמולים, לא השלים עם החלטת הוועדה והגיש את הערעור שלפנינו, במסגרתו
25 חזר על כל אותן הטענות שהעלה בפני וועדת הערר: כי מחלתו של המשיב החלה עוד לפני השירות, שכן
26 מהחומר הרפואי עולה כי סבל ממוחשבות על מוות מגיל 17-18; כי המשיב סבל מבעיות חברתיות קשות
27 בבית הספר וכי הושפע מתהליך עזיבת הדת; כי הוועדה התעלמה מעדותו של פרופ' טיאנו ולפיה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

1 הפרודרום החל עוד לפני שעלה לרמת הגולן וכי הוועדה התעלמה מעדותו של המשיב ששירותו כלל לא
2 היה קרבי והמשיב עצמו לא טען כי "תפס קו" בשירותו הצבאי.
3 32. עוד טען המערער כי המשיב לא עמד בנטל להוכיח כי נכותו נגרמה תוך כדי ועקב השירות, קרי
4 לא הוכיח קשר סיבתי רפואי ומשפטי, שכן לא הוכח אירוע חריג בשירות, לרבות אירוע נפילת הפגז. כמו
5 כן, טען המערער, כי קשיי ההסתגלות מהם סבל המשיב כמו גם הקשיים ביצירת קשרים חברתיים ובקבלת
6 מרות אינם יכולים להוות גורם דחק אובייקטיבי לפריצת מחלת הנפש.
7 33. מנגד, המשיב תמך בהחלטת הוועדה מנימוקה וטען כי בהתאם להוראות סעיף 34 לחוק הנכים
8 אין מקום לערעור על קביעות עובדתיות של הוועדה. הוועדה קבעה כעובדה כי למרות המטען הגנטי
9 והגולגולת הדקה, המשיב לא סבל לפני הגיוס מסכיזופרניה ולכן מצאה קשר של גרימה. עוד סומך המשיב
10 את ידיו על קביעת הוועדה שלפיה התרחש האירוע של נפילת הפגז, המהווה אירוע ייחודי לשירות הצבאי.

דין והכרעה

11 34. בהתאם להגדרת המונח "נכות" בסעיף 1 לחוק הנכים, נדרש המשיב להוכיח שלושה תנאים
12 מצטברים על מנת להיות מוכר על ידי המערער כזכאי לתגמולים: (א) קיומה של מחלה; (ב) כי המחלה
13 אירעה בעת השירות הצבאי; (ג) כי המחלה נגרמה עקב השירות, דהיינו כי מתקיים קשר סיבתי-עובדתי
14 וקשר סיבתי-משפטי בין השירות לבין המחלה.
15 35. במקרה שבפנינו, אין מחלוקת בין המומחים הרפואיים בנוגע להתקיימות התנאי הראשון - היותו
16 של המשיב לוקה במחלת הסכיזופרניה.
17 36. אשר לתנאי השני, מאחר שכפי קביעת הוועדה (פסקה 43 להחלטתה), ודומה שעניין זה אינו
18 שנוי עוד במחלוקת, המשיב לא טופל על רקע נפשי טרם גיוסו ואובחן לראשונה כלוקה במחלת
19 הסכיזופרניה רק יום לפני שחרורו, בחודש יולי 2013, אזי המחלה אירעה בעת השירות הצבאי.
20 37. מכאן שהדין לפנינו מתמקד בשאלה אחת בלבד והיא שאלת הקשר הסיבתי. הסכיזופרניה
21 הוגדרה בפסיקה כמחלה קונסטיוציונלית, "הטבועה בנפשו של אדם, וממקום מחבואיה שם יכול
22 שתתפרץ ויכול שתישאר רדומה עד לסוף ימיו של אדם", ובמקרים מסוימים היא מתפרצת עקב מתח נפשי
23 ומצב לחץ [ע"א 652/69 בוסאני נ' קצין התגמולים, פ"ד כד(1) 217, 219 (1970); דנ"א 5343/00 קצין
24 התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5) 732, 737 (2002) (להלן: "הלכת אביאן")].
25 38. בפסיקה נקבעה חזקה משפטית לגבי מחלה קונסטיוציונלית שהתפרצה הן 'עקב' השירות
26 הצבאי והן עקב גורם אחר. נפסק כי כאשר קיימת קביעה עובדתית כי שני גורמים חברו יחד לפרוץ
27 המחלה תוך כדי ועקב השירות, באופן שקשה להפריד ביניהם או לכמת אותם, יש לייחס את הגרימה
28

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

1 במלואה לשירות הצבאי [פסקה 16 בפסק דינו של השופט חשין בהלכת אביאן; ע"א 2071/11 קופרמן
2 **נ' קצין התגמולים** (3.9.2013)]. כך, למשל, נקבע בע"א 472/89 **קצין התגמולים נ' רוט**, פ"ד מה(5)
3 203 (1991), כי כאשר מחלה קונסטיטוציונלית התפרצה תוך כדי השירות ונמצא כי יש קשר סיבתי-
4 עובדתי בין השירות לבין התפרצות המחלה (בין אם היא הייתה ידועה ובין אם הייתה חבויה ובלתי ידועה
5 עד לאירוע בו פרצה), מייחסים את המחלה במלואה לשירות (ולא כהחמרה בלבד), כלומר - לגורם של
6 תנאי השירות, הגם שהחייל בא אל השירות כשהוא נושא את המחלה בגופו, באורח רדום (הגורם הגנטי),
7 וזאת אף אם השירות אינו הגורם הבלעדי למחלה שהתפרצה תוך כדי השירות. בנסיבות כאלה החייל
8 זכאי להכרה בנכותו, אפילו אם קיימת מן הבחינה הרפואית האפשרות התיאורטית שהמחלה הייתה
9 פוקדת אותו גם מחוץ לשירות.

10 39. הוכחת הקשר הסיבתי שבין מחלה קונסטיטוציונלית הפורצת במהלך השירות הצבאי לבין
11 השירות נדרשת גם בהיבט הסיבתי העובדתי-הרפואי וגם בהיבט הסיבתי המשפטי. ההלכה המנחה
12 בסוגיית הקשר הסיבתי-המשפטי היא זו שנקבעה בהלכת אביאן, ולפיה הסיבתיות המשפטית כוללת
13 מבחן משולב: סובייקטיבי-אובייקטיבי. הרכיב הסובייקטיבי עוסק ברגישותו המיוחדת של הניזוק, ועניינו
14 בהכרה בעיקרון שלפיו על הצבא "לקבל את החייל כמות שהוא - על מעלותיו ועל חסרונותיו, דהיינו על
15 תכונותיו הסובייקטיביות" (הלכת אביאן). קרי: במאפייני החייל, מעין "גולגולת דקה". הרכיב האובייקטיבי
16 עניינו "הקשר לשירות הצבאי. נדרש, כך נקבע, כי לא יהיה מדובר באירוע טריוויאלי, שולי או אירוע
17 שגרה, אלא אירוע הקשור בייחודיות והמיוחדות של השירות הצבאי...נדרש אירוע שיש בו 'ממשות'"
18 [רע"א 2071/11 קופמן **נ' קצין התגמולים** (3.9.2013); רע"א 6270/98 פוטשניק **נ' קצין התגמולים**,
19 פ"ד נז (3) 721 (2003); רע"א 8138/07 פאר **נ' קצין התגמולים** (21.6.2011)].

20 40. בהלכת אביאן מונה כבוד השופט חשין שלושה סוגי מקרים העשויים לזכות חייל בתגמולים על
21 פי חוק הנכים, ומדרגם על פי עוצמתו של הקשר הסיבתי-משפטי (הלכת אביאן, בעמ' 750-749). סוג
22 ראשון של מקרים, שהינו בעל העוצמה הרבה יותר של קשר סיבתי-משפטי, הינו סוג מקרים בהם
23 המיוחדות והייחודיות של השירות בצבא הם שהביאו וגרמו לפגיעה בחייל המשרת. סוג המקרים השני
24 "אינו קשור בהכרח במיוחדות שבשירות הצבאי" (עניין אביאן, בעמ' 750) אך כולל אירועים חריגים ויוצאי
25 דופן שאירעו לחייל במהלך שירותו ובקשר עם שירותו, ואשר בעקבותיהם התפרצה המחלה. ויודגש, אין
26 נדרש כי האירוע יהיה בהכרח אירוע אופייני לחיי הצבא דווקא. סוג המקרים השלישי נסב על מחלה
27 קונסטיטוציונלית הפורצת בגופו של חייל במהלך השירות הצבאי "אך בלא שכרוכה היא לא ביסוד "צבאי"
28 ולא באירוע חריג ומיוחד".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 41. ונעבור לענייננו. כמו הועדה הנכבדה, אף אני סבורה כי המקרה נושא הערעור שלפנינו בא בגדרו
2 של הסוג השלישי שבהלכת אביאן קרי מחלה קונסטיטוציונלית הפורצת במהלך השירות הצבאי "אף בלא
3 שכרוכה היא לא ביסוד צבאי ולא באירוע חריג ומיוחד".
- 4 42. נותר, אפוא, לבחון אם המחלה שהתפרצה אצל המשיב במהלך השירות עונה על המבחנים לעיל.
5 43. לאחר לימוד החומר הרב שהונח על שולחננו, ובמיוחד: התיק הרפואי, חוות הדעת, חקירת
6 המומחים, הפסיקה הענפה ועיקרי הטיעון, ולאחר ברירת הבר מהטיעונים הנרחבים, הסוגיה הטעונה
7 הכרעה הינה טענת הגרימה ולחילופין החמרה של המחלה.
- 8 44. בשלב ראשון, ניתן את הדעת לקביעותיה העובדתיות של הוועדה הנכבדה, עת מן המפורסמות
9 הוא שאין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה או בקביעות מהימנות, אלא במקרים
10 חריגים, שלא נטען שענייננו נמנה עליהם.
- 11 45. הוועדה הנכבדה קבעה מספר ממצאים עובדתיים:
- 12 א. קשיי ההסתגלות של המערער החלו כבר בשלב הטירונות (סעיף 35 להחלטה). במהלך
13 שירותו בבסיס נפח, ברמת הגולן, קשיי ההסתגלות של המערער הלכו וגברו. אמנם המשיב לא
14 שרת בגדוד לוחם אולם הוטלו עליו משימות שבוצעו בשטח.
- 15 ב. במהלך שירותו המשיב נשפט 9 פעמים זאת עקב היעדרות משירות, סירוב פקודה,
16 התנהגות בלתי הולמת ורשלנות לגבי תעודות, נגזרו עליו לא פעם עונשי ריתוק והוא אף נדון
17 למחבוש (הגם שלא ברור אם ישב בכלא בפועל).
- 18 ג. "פגישותיו של המערער עם הקב"ן מחד גיסא והתלונות הרבות שהוגשו כנגד המערער
19 במהלך שירותו מאידך גיסא, מציירות תמונה עגומה המשקפת הן את חוסר הסתגלותו של
20 המערער והן את חוסר הבנתם של מפקדיו באשר לדרך הטיפול בו. המערער שידר אותות מצוקה
21 שנבעו מקשיי הסתגלות, ממרחק רב מן הבית ומקושי ביצירת קשרים חברתיים. המצוקה
22 הנפשית באה לידי ביטוי בעבירות משמעת לא מעטות" (סעיף 22 להחלטה).
- 23 ד. "יש לקבל גרסת המערער באשר לאירוע של פיצוץ, אם כי לא דובר ממש בנפילת פגז
24 בסמוך אל המערער כפי הנטען בתצהירו, אלא כמה עשרות מטרים ממנו בזמן שהיה בעמדת
25 השמירה, אולם קולות הפיצוצים נשמעו היטב".
- 26 ה. למשיב היה מטען גנטי תורשתי. כמו כן, עובר לגיוסו, סבל המשיב מקשיים חברתיים
27 מסוימים, עבר הטרדה מינית בצעירותו אשר גרמה להתרחקות מסוימת מן הדת, אולם כל הנ"ל
28 לא גרמו לפרוץ המחלה אצלו. למרות קיומם, הצליח המערער בלימודיו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 46. על בסיס נתונים עובדתיים אלו הגיעה הוועדה הנכבדה למסקנה שלפיה "בהינתן העובדה
2 שהמחלה פרצה אצל המערער במהלך שירותו הצבאי ועל רקע המצוקות הנפשיות מהן סבל בתקופה זו
3 כמתואר לעיל, אנו קובעים כי הוכח קשר סיבתי רפואי בין תנאי השירות הצבאי בהם שהה המערער לבין
4 התפרצות המחלה אצלו".
- 5 47. עיון בטענות המערער לפנינו מעלה כי חלק מטענותיו מופנה כנגד ממצאיה העובדתיים של
6 הוועדה הנכבדה קמא, וכאמור אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות מסוג זה, לא כל שכן,
7 במקרה דנן, בו ערכאת הערעור מוגבלת להתערבות בנקודות משפטיות בלבד, כמצוות המחוקק בסעיף
8 34(א) לחוק הנכים:
- 9 **"התובע או קצין התגמולים רשאים לערער על החלטת ועדת ערעור לפני בית**
10 **המשפט המחוזי, בנקודה משפטית בלבד".**
- 11 [ראו לעניין זה: רע"א 202/00 פלונית נ' קצין התגמולים, פ"ד נ"ו(1) 649; רע"א 288/07 פלוני נ' קצין
12 התגמולים (13.3.2007) ורע"א 9842/05 פלוני נ' קצין התגמולים (18.1.2007)].
- 13 **מכאן שנקודת המוצא לדיונו נסמכת על ממצאי הוועדה וקביעותיה.**
- 14
- 15 48. כך, השגות המערער כנגד קביעת הוועדה שלפיה לא הוכח קשר סיבתי בין מצבו הנפשי עובר
16 לגיוסו לבין שירותו הצבאי, הינן השגות כנגד קביעה עובדתית-רפואית הנוצרת בנסיבות הפרטניות של
17 המקרה והמבוססת על הראיות שהיו מונחות לפני הועדה, שלה הסמכות הבלעדית לקבוע מסקנות
18 עובדתיות מסוג זה. יפים לעניין זה דבריו של כבוד השופט דנציגר ברע"א 7436/08 טלבי נ' משרד
19 הביטחון - קצין התגמולים (לא פורסם, 20.4.2009):
- 20 **"אין בידי לקבל את טענת המבקש לפיה ערעור שעניינו הכרעה בדבר קיומו או היעדרו של קשר**
21 **סיבתי הינו ערעור ב"נקודה משפטית" כאמור בסעיף 34 הנ"ל. יש להבחין בהקשר זה בין קשר**
22 **סיבתי משפטי לקשר סיבתי עובדתי. כך, הסמכות לבחון אם נתקיים קשר סיבתי עובדתי בין**
23 **פרוץ המחלה נשוא התביעה לבין השירות הביטחוני, שהינו עניין עובדתי רפואי הנועץ בנסיבותיו**
24 **הפרטניות של כל מקרה, נתונה בלעדית לוועדת הערעורים, בעוד שבחינת הקשר הסיבתי**
25 **המשפטי... נתונה גם לבית המשפט המחוזי..."** [ראו גם: רע"א 9842/05 פלוני נ' קצין התגמולים
26 (18.1.2007)].

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 49. בענייננו, הוועדה בחנה לעומק את הראיות שהובאו לפניה, בין היתר, תיקו הרפואי של המשיב,
2 חוות הדעת הרפואיות, עדות המומחים ועדות המפקד של המשיב, וקבעה על בסיסן, כי המשיב הוכיח
3 קיומו של קשר סיבתי עובדתי בין שירותו הצבאי לבין מחלתו.
- 4 50. כאמור, קביעות אלה הן קביעות עובדתיות המבוססות על חומר הראיות שהיה מונח לפני הוועדה
5 קמא ועל התרשמותה הבלתי אמצעית מהעדים שהעידו לפניה ולא מצאתי בסיס להתערב בהן.
- 6 51. כך הם פני הדברים גם בנוגע לקשר הסיבתי המשפטי. אשר ליסוד הסובייקטיבי, קבעה הוועדה
7 כי המשיב בעל גולגולת דקה, וכי המחלה פרצה אצלו במהלך שירותו הצבאי. דומה כי על קביעה זו אין
8 חולק. כאמור לעיל, **כבר נפסק כי "יש לקבל את החייל כמות שהוא – על מעלותיו ועל חסרונותיו,
9 דהיינו על תכונותיו הסובייקטיביות"** (הלכת אביאן, בעמ' 768).
- 10 52. בקשר למחלת הסכיזופרניה, פסקו בתי המשפט לא אחת כי אין צורך בהתרחשות מקרה יוצא
11 דופן אשר "ילחץ על ההדק" ו"ישחרר" את המחלה האורבת בנפשו של אדם, אלא די בתנאי חיים אשר
12 יעוררו מתח ופחד, גם כשהם אינם בלתי רגילים. אמת המידה להערכת קיומם של מתחים אלה היא
13 סובייקטיבית ומשתנה מאדם לאדם [ראה ד"נ 3/70 קצין התגמולים נ' שלום בוסאני, פ"ד כד (1), 637
14 (1970)].
- 15 53. אשר ליסוד האובייקטיבי, כידוע, זה נבחן על פי נסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה ומקרה ויכול
16 להתקיים מבלי שיתלווה אליו יסוד צבאי מובהק או אירוע חריג, ובלבד שיהא קשור לייחודיות והמיוחדות
17 של השירות הצבאי. כבר נפסק בעניין זה כי "השאלה אימתי נסווג אירוע כטריוויאלי ואימתי נסווג אירוע
18 כיוצר קשר סיבתי, שאלה היא הנתונה להכרעה בכל מקרה ומקרה על-פי נסיבותיו. שיקול-הדעת המוקנה
19 לבית-משפט שיקול-דעת רחב הוא" (ראו הלכת אביאן, עמ' 765).
- 20 54. בענייננו, הוועדה הנכבדה קבעה כי למן תחילת שירותו של המשיב בבסיס נפח שדר המשיב
21 אותות מצוקה נפשית הנובעים משירותו הצבאי, קשיי הסתגלות, קשיים ביצירת קשרים חברתיים וקשיים
22 בקבלת מרות.
- 23 55. אכן, ידוע הוא כי המעבר ממערכת אזרחית לצבאית אין בהם די כדי לבסס את היסוד האובייקטיבי
24 הנדרש. יחד עם זאת, בענייננו, הוועדה הנכבדה הגיעה למסקנה כי המשיב החל לסבול מתנאי דחק
25 מצטברים נוכח שהייתו בבסיס מרוחק מביתו באזור בו מתבצעים תרגילים, וכן התקשה להסתגל חברתית
26 ונשפט מספר פעמים ואף נגזר עליו מספר פעמים ריתוק. כל אלה – כך קבעה הוועדה – מהווים גורמי
27 דחק אשר יצרו באופן מצטבר קרקע פוריה להתפתחות המחלה. אין מקום להתערב במסקנה זו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני:

- 1 56. את עיקר יהבו משליך המערער על עברו של המשיב שעה שלשיטתו המשיב לא היה בריא
2 כשהתגייס ובעיותיו היו רקע להתפרצות המחלה בהמשך. המערער טוען כי הפרודרום החל עוד לפני
3 הגיוס בהינתן מחשבות על מוות מהן סבל המשיב בגילאים 17-18, תהליך עזיבת הדת, מקשיים חברתיים
4 וקשיי הסתגלות מהם סבל המשיב בבית הספר. בנסיבות אלה, טוען המערער כי הוועדה הייתה צריכה
5 לקבוע לכל היותר קשר של החמרה ולא של גרימה.
- 6 57. כמו כן, המערער מתבסס על חקירתו של פרופ' טיאנו במסגרתה הודה כי הפרודרום החל עוד
7 לפני עלייתו של המשיב לבסיס ברמת הגולן. אלא שעיון בחקירתו המלאה של פרופ' טיאנו מעלה כי לא
8 כך הם פני הדברים. פרופ' טיאנו הדגיש בעדותו כי עצם העלייה לרמת הגולן היא אשר הכניסה את המשיב
9 למצב של חוסר הסתגלות (עמוד 104 לפרוטוקול בשורות 16-17). עוד ציין פרופ' טיאנו בעדותו עד לחודש
10 יוני 2013 לא היו כל סימנים שיכלו לנבא את התפרצותה של המחלה (עמוד 105 לפרוטוקול בשורות 25-
11 27). אמנם פרופ' טיאנו בעדותו לא התעלם מהעובדה כי אישיותו של המשיב לא הייתה בריאה 100
12 אחוז, כלשוננו, עת התגייס לצבא. יחד עם זאת, ציין הוא כי גורמי הדחק המצטברים, בשילוב עם אישיותו,
13 הם אשר גרמו לפרוץ המחלה (עמוד 106 לפרוטוקול בשורות 19-28).
- 14 58. פרופ' טיאנו הדגיש בעדותו כי קשיי הסתגלות אינם מהווים פרודרום (עמוד 114 לפרוטוקול
15 בשורות 30-32) וכן הדגיש כי לו המשיב היה בפרודרום בתקופת בית הספר אזי לא היה מגיע להשגיות
16 אליה הגיע לצבא, כלשוננו, מה גם שהיה מקום כי כבר בלשכת הגיוס יאוטר כי המשיב מצוי בפרודרום
17 (עמוד 115 לפרוטוקול בשורות 1-8). כל אלו יש בהם כדי לבסס את מסקנתו, כפי שאומצה על ידי הוועדה
18 הנכבדה, כי המשיב לא היה בפרודרום של המחלה עובר לגיוסו והראיה היא כי הפרופיל של המשיב לא
19 כולל כל סעיף נפשי.
- 20 59. כך, הוועדה הנכבדה קבעה כי לא ניתן להבחין בקיומו של תהליך פרודרומאלי לפני התפרצות
21 המחלה ביום 16.7.13 עת צויין לראשונה כי קיים "חשד לתהליך פרודרומאלי לקראת אפיזודה פסיכוטית".
22 60. הוועדה הנכבדה היתה ערה למצבו של המשיב עובר לגיוס ומצאה לנכון לקבוע כי "**בין אם מדובר**
23 **במחלה שפרצה ללא סימני פרודרום כלל ובין אם מדובר במחלה קונסטיטוציונלית, אשר התפתחה**
24 **באופן איטי מאוד והדרגתי, אשר קשה לזהות את סימניה הראשוניים, הרי שנוכח קביעתנו כי המחלה**
25 **פרצה במהלך השירות הצבאי ושהיו גורמי לחץ ודחק מצטברים שחווה המערער לאורך הזמן במהלך**
26 **שירותו הצבאי, ולאור ההלכה הקושרת גרימה לכל מחלה קונסטיטוציונלית, אשר פרצה במהלך**
27 **השירות ואשר הוכח לגביה קשר סיבתי - הרי שמחלתו של המערער נגרמה תוך כדי ועקב שירותו**
28 **הצבאי".**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 61. לא מצאנו להתערב במסקנה זו שעה שהיא מבוססת היטב על תיקו הרפואי של המשיב, על
2 הראיות שעמדו בפני הוועדה ועל ההלכה בדבר ייחוס "המחלה הרדומה" – במלואה – לשירות, כאמור
3 לעיל.
- 4 62. אכן, קיימת מגמה מסוימת בפסיקה הקוראת לשינוי הלכה זו המייחסת את מלוא נטל האחריות
5 לשירות בצבא מקום שמחלה קונסטיטוציונלית התפרצה במהלך השירות, ותחת זאת לעבור לכלל בדבר
6 האחריות היחסית [דעת כבוד השופט מזוז ברע"א 7715/13 פלונית נ' קצין התגמולים, (8.5.2016)].
7 מצטרפת אני לרוחה של דעה זו, ואולם, יש ללכת לאורה של ההלכה הנוהגת, אשר מגלמת את הגישה
8 הסוציאלית-המקלה של חוק הנכים.
- 9 63. אין חולק כי ההלכה בדבר התפרצותה של מחלה חבויה דורשת – בבחינת תנאי יסוד להחלטה
10 – כי הופעת המחלה נגרמה עקב אירוע בשירות. כלומר די בהוכחת התרומה המלאה של תנאי השירות
11 להפיכתו של החייל מבריא לחולה, זאת מבלי להתחשב בתרומתה של הנטייה הקונסטיטוציונלית. כלומר
12 השירות הוא שגרם להתפרצותה של המחלה תוך כדי השירות.
- 13 64. זהו בדיוק המקרה שלפנינו. הגם שתנאי השירות של המשיב אינם הגורם היחיד למחלה (ישנו
14 גורם נוסף שהוא הנטייה הקונסטיטוציונלית), והגם שנתגלו אותות כלשהם עובר לגיוסו המצביעים על
15 אפשרות להתפרצותה של המחלה, הרי שלא הוכח כי אותות אלו עולים כדי התחלה של פרודרום, לא
16 כעת ולא בדיעבד.
- 17 65. אכן, הוועדה הנכבדה בחרה שלא לדון כלל באפשרות של החמרה בהינתן העובדה כי המומחים
18 משני צדי המתרס דוחים אפשרות להחמרה.
- 19 66. אמנם, פרופ' טיאנו ציין בחוות דעתו כי אינו רואה אפשרות לדבר על החמרה, שהרי גם במערכת
20 בריאות הנפש של הצבא לא הוזכר ולו במרום, קיומו של תהליך אצל חייל המוכר למערכת במשך
21 כשנתיים לפני התפרצות המחלה. כך גם ד"ר רוזיצקי שלל התכנות של גרימה או החמרה מפני שלשיטתו
22 המערער לא סבל ולא עבר אירועים טראומטיים חריגים הקשורים לתנאי השירות או לפעילות מבצעית.
- 23 67. יחד עם זאת, בהינתן העובדה כי אין חולק כי המשיב לא אובחן עובר לגיוסו, אף לא במרום
24 כלוקה במחלה נפשית כלשהי ואף לא טופל בכל צורה שהיא, הרי שמצאתי כי אין מקום להתערב
25 במסקנתה של הוועדה הנכבדה כי בנסיבות העניין אין מקום לקבוע החמרה, כנטען על ידי המשיב.
- 26 68. הנה כי כן, בענייננו, לית מאן דפליג, כי המחלה לא התגלתה טרם השירות הצבאי. יתר על-כן,
27 אף לא ניתן לקבוע כאילו קיננה היא בגופו של המשיב. שעה שהוועדה קבעה כממצא עובדתי כי קיים קשר
28 סיבתי בין תנאי השירות למחלה, אזי שומה היה עליה לקבוע כי מדובר על גרימה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

1

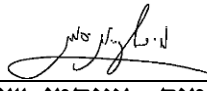
2

3

69. לנוכח האמור לעיל, אני סבורה כי יהא זה נכון לקבוע כי המשיב הוכיח קיומו של קשר סיבתי

4

בין מחלתו לבין תנאי שירותו הצבאי, ובהתאם **אציע אפוא לחבריי לדחות את הערעור.**

 5
 6
מיכל עמית - אניסמן, שופטת

8

השופטת י. שבח:

9

1. אני מצטרפת לתוצאה המוצעת ע"י חברתי השופטת עמית-אניסמן, אף מסכימה, כפי שצוין על

10

ידה, כי ההכרעה הנדרשת בערעור שלפנינו מתמקדת בשאלת הקשר הסיבתי.

11

אבקש להוסיף.

12

2. עת המדובר בפגיעה אנטומית/פיזיולוגית - קביעת הקשר הסיבתי הינה משימה פשוטה למדי,

13

משלא אמור להתערור קושי מיוחד באיתור המועד בו ארעה אותה פגיעה או מתי התגלתה לראשונה. עם

14

זאת, עת עסקינן במחלה בתחום הנפש המתפרצת לראשונה בעת השירות, הסוגיה סבוכה יותר, ועדיין

15

צריך החייל לחצות את משוכת הקשר הסיבתי, ולעמוד בכל אותם המבחנים שנקבעו בפס"ד אביאן, לרבות

16

הקשר הסיבתי המשפטי ושפורטו בהרחבה ע"י השופטת עמית-אניסמן.

17

3. אלא שקו הגבול בין בירור הקשר הסיבתי בהיבט העובדתי-הרפואי, לבין בירור הקשר הסיבתי

18

בהיבט המשפטי, המשליך על שאלת סמכות התערבותה של ערכאת הערעור, אינו תמיד ברור. חברתי

19

הפנתה לפסק דין טלבי נגד משרד הביטחון, אך יישום המבחן שהוצע שם, לפיו: "... בעוד שבחינת הקשר

20

הסיבתי המשפטי אשר מחיל על הקשר הסיבתי-העובדתי מבחני-משפט הנועדים לסנן ולברור מבין

21

הגורמים העובדתיים השונים אותם גורמים הנושאים עמהם – שמא נאמר: גורמים שנמצאו ראויים

22

כי יישאו עמהם – אחריות משפטית" - אינו משימה פשוטה כלל ועיקר. וראו בהקשר זה את האמירה

23

בפסק דין אביאן: "דנו ושקלנו וביררנו והעמקנו, אך נוסחת-הקסם לא נמצאה לנו. חוששני כי גם זו

24

הפעם לא ימצא לנו הצופן לפתרון".

25

4. עדיין, גם לפי הלכת אביאן, צריך החייל להוכיח את הרכיב האובייקטיבי המתמקד בקשר שבין

26

האירוע לבין השירות הצבאי, עת נדרש שלא יהיה מדובר באירוע טריוויאלי, שולי או שגרתי, אלא באירוע

27

הקשור לייחודיות והמיוחדות של השירות בצבא, משהו ממשי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני :

- 1 דרישת הסיבתיות המשפטית מתאפיינת בהיעדר כלים אובייקטיביים ברורים ומוסכמים. אחד ממבחני
2 העזר שהוצעו לצורך אפיון האירוע ככזה שקשור מבחינה אובייקטיבית לשירות הצבאי הוא "ההשוואה
3 בין חיי הצבא לבין החיים האזרחיים... ודומני כי יש באותה השוואה כדי לספק לנו כלי מלאכה נאות,
4 אכן, לא כלי בלבדי, אף לא בהכרח כלי מכריע- לבחינתו של הקשר הסיבתי" (פסקה 39 לפסק דין
5 אביאן). בפרשת אביאן גם אוזכרו בהסכמה דברים שנאמרו קודם לכן בע"א 612/74 סעדי נ' קצין
6 התגמולים, פ"ד כט(2) 794, בעמ' 796 לפיהם: "אין [החייל תובע התגמולים] חייב להוכיח אירוע יוצא
7 דופן דווקא בעת השירות הצבאי, אבל הוא חייב להוכיח שבעת השירות היה נתון עקב השירות
8 במצבים קשים יוצרי מתח ודאגה למעלה ומעבר לאלה הצפויים לאדם בחיים האזרחיים...", וכי
9 המחלה לא הייתה מתפרצת גם לולא השירות הצבאי.
- 10 5. משהוועדה הנכבדה סברה כי הנתונים הקונקרטיים עונים על דרישת הממשיות ועל דרישת
11 התנאים המיוחדים הגורמים למתח החורג מזה הצפוי ברגיל בחיים האזרחיים- אין זה מתפקידה של
12 ערכאת הערעור להמיר את שיקול דעתה של הועדה בשיקול דעתה היא.
- 13 6. בעיתיות נוספת המתעוררת חדשות לבקרים בהקשר להתפרצותה של מחלת נפש במהלך
14 השירות הצבאי עניינה בהכרעה שהיא בינארית מטבעה: או קביעת קשר סיבתי תוך ייחוס כל הנכות
15 לשירות, או שלילה גורפת של הקשר סיבתי וכתוצאה מכך שלילת הכרה במעמדו של החייל ככזה שנפגע
16 במהלך השירות הצבאי, תוצאה דיכוטומית שלעיתים אינה צודקת.
- 17 7. במקרים מסוימים ניתן לפתור את הסוגיה בדרך של החמרה, קשר סיבתי חלקי, תוך ייחוס חלק
18 מסוים של הנכות לשירות הצבאי ואת החלק הנותר לחיים האזרחיים. אלא שלהכרעה בדרך זו נדרשת
19 תשתית ראייתית רפואית, אם על דרך תיעוד רפואי מהתקופה שלפני הגיוס, ואם על דרך חוות דעת
20 רפואיות מטעם הצדדים או ע"י מומחה רפואי מטעם הועדה, מהן יעלה קיומו של מצב קודם והתרחשות
21 אירוע או תנאים שגרמו להחמרה באופן העונה על המבחנים הבסיסיים לעיל. כך באה לידי ביטוי
22 ההתחשבות בתרומת החייל שהגיע לשירות ובצקלוננו נטייה גנטית לחלות במחלה. ראו בהקשר זה ע"א
23 459/89 חריטן נגד קצין התגמולים, אף ע"ו (חיפה) 54682-05-15 שי סולומון ריטר נ' קצין התגמולים
24 (שם שינתה ערכאת הערעור את שיעור ההכרה עקב החמרה משליש לחצי).
- 25 8. בענייננו אין בנמצא רישומים אודות מצב רפואי קודם טרם הגיוס. המשיב גויס בפרופיל רפואי
26 82 ללא בעיות בתחום הנפש; שני המומחים שהעידו בפני הועדה סברו שאין מדובר במצב של החמרה,
27 כל אחד מסיבותיו שלו. כך שחרף הנתונים עליהם מצביע המערער (קשיים חברתיים בתיכון, מחשבות

**בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים
אזרחיים**

ע"ו 19-03-47210 קצין התגמולים משרד הבטחון נ' ע.א.ב.

תיק חיצוני:

- 1 אודות מוות, בן משפחה החולה בסכיזופרניה, ועדות פרופ' טיאנו לפיה לא היה המשיב בריא נפשית ב-
2 100%), שאין להקל בהם ראש, לא הונחה התשתית הנדרשת לתוצאה בדבר הכרה בקשר סיבתי חלקי.

2

יהודית שבח, שופטת, סג"נ

- 7
8
9
10

השופט י. אטדגי:

אני מסכים לחוות דעתה של חברתי השופטת עמית-אניסמן ולהערותיה של חברתי השופטת שבח.

11
12
13
14
15
16

יונה אטדגי, שופט

- 17
18
19
20
21

התוצאה

הערעור נדחה.

פסק דינה של הוועדה הנכבדה יישאר על כנו.

ניתן היום, ט"ו שבט תש"פ, 10 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

מיכל עמית - אניסמן, שופטת

מיכל עמית - אניסמן, שופטת

יונה אטדגי, שופט

יהודית שבח, שופטת, אב"ד

22

אגף שיקום נכים
היחידה לתביעות וקביעת זכאות

בכל בירור/פניה נא לציין מספר תיק
ז' אב תש"פ, 28/07/2020
תיק: 70 [redacted] 6
מספר זהות: 20 [redacted] 49

לכבוד

[redacted]
[redacted]
[redacted]

נכבדי,

הנדון: ערעור בפני הועדה הרפואית העליונה

הריני מתכבד להודיעך כי הועדה הרפואית העליונה בישיבתה בתאריך 12.07.2020 דנה בערעורך ושינתה את החלטת הועדה מיום 18.9.2019.

דרגת נכותך בגין סכיזופרניה נקבעה ל- 50%.

דרגת נכות זו תשאר בתוקפה כקבועה מתאריך 17.07.2013.

הינדך רשאי לערער על ההחלטה האמורה בנקודה משפטית בלבד, תוך 45 יום מיום קבלתה, בפני ביהמ"ש המחוזי בלוד, רח"י שדרות הציונות 3, מיקוד 7127749. אם הנך זקוק/ה להארכת מועד להגשת ערעור עליך לפנות לביהמ"ש המחוזי שלו הסמכות להחליט על כך על-פי החוק.

הריני להפנות תשומת לבך שחוברת זכויות נכה קיימת לנוחיותך באתר האינטרנט של אגף שיקום נכים.

בכבוד רב,

רויטל שקלים
קצין תגמולים

העתק:

מחוז דן

תחום ערעורים בצירוף תיק רפואי

עו"ד קיכל מיכאל, אבן גבירול 2, תל אביב-יפו 64077 (בצירוף העתק פרוטוקול הועדה)

